

Uchwała Nr .....
Rady Miejskiej w Ostrołęce
z dnia .....

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji
dla obszaru Starego Miasta i Fortów Bema**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Lokalny Program Rewitalizacji dla obszaru Starego Miasta i Fortów Bema” w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta i Fortów Bema to dokument, który jest niezbędny do ubiegania się przez samorząd o dofinansowanie zadań ze środków strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Działania 3.3. – Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojskowe, Poddziałania 3.3.1. – Rewitalizacja obszarów miejskich.

Potrzeba rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich jest wynikiem nawarstwiania się zaniedbań remontowych, a co za tym idzie wysokiego stopnia degradacji zabudowy Starego Miasta. Istotnym problemem jest także degradacja obszaru zabytkowych Fortów Bema jako ważnego elementu dziedzictwa kulturowego Ostrołęki. Niewystarczający wydaje się również stopień uzbrojenia w infrastrukturę techniczną tych obszarów miasta. Problemy te mają odzwierciedlenie w niewielkim zainteresowaniu podejmowaniem przedsięwzięć budowlanych i modernizacyjnych potencjalnych inwestorów. Konsekwencją niedoinwestowania jest degradacja społeczna i ekonomiczna. Historyczne wartości miasta wymagają nie tylko ochrony i zabezpieczenia przed dalszą dewastacją, lecz także umiejętne sytuowanie w nich współczesnych funkcji w celu podniesienia atrakcyjności naszego ośrodka miejskiego i nadania mu nowych impulsów rozwoju.

Uchwała Nr 317/XXXI/2004 z 29.XII. 2004 r. w sprawie określenia obszaru podległego rewitalizacji oraz przystąpienia do opracowania Programu Rewitalizacji Miasta Ostrołęki wyznacza granice obszaru poddawanego rewitalizacji. Lokalny program rewitalizacji określa zakres działań technicznych, takich jak: remonty, modernizacje infrastruktury oraz rewaloryzacja zabudowy, poprawa funkcjonalności ruchu kołowego i ruchu pieszego, zwiększenie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej – m.in. place i skwery, w tym renowacja obiektów o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym. Podejmowane będą również działania mające na celu pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i

stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. Ich koncentracja na obszarach problemowych pozwoli na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego grup, które w wyniku trudnej sytuacji na rynku pracy znalazły się na marginesie życia społecznego.

Lokalny Program Rewitalizacji Starego Miasta i Fortów Bema został opracowany przez zespół konsultantów firmy INPLUS Olsztyn, wyłonionej w drodze przetargu nieograniczonego, przy ścisłej współpracy z Zespołem Zadaniowym, powołanym przez Prezydenta Miasta Ostrołęki, którego prace koordynował Pełnomocnik ds. rewitalizacji. W skład Zespołu Zadaniowego wchodził m.in. przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Ostrołęce, jednostek podległych Miasta, spółek miejskich oraz Konserwator Zabytków. Odbyły się również konsultacje społeczne, gdzie prezentowano założenia programu, a następnie wstępny program rewitalizacji. Konsultacje miały na celu uwzględnienie uwag i propozycji mieszkańców miasta oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych i gospodarczych. Do współpracy zaproszeni również zostali radni miejscy, przedstawiciele samorządów osiedlowych, spółdzielni mieszkaniowych, kościołów, straży pożarnej, policji oraz lokalnych mediów. Struktura przygotowanego dokumentu jest oparta o wytyczne zawarte w Podręczniku procedur wdrażania ZPORR.

Zakres czasowy ustalony został na lata 2005 – 2013 z podziałem na unijne okresy programowania tj. 2005-2006 i 2007-2013 i odpowiada ramom czasowym innych dokumentów przyjętych na poziomie krajowym, a w szczególności Narodowemu Planowi Rozwoju.

Biorąc pod uwagę powyższe, w tym w szczególności potrzebę posiadania w/w programu, warunkującego ubieganie się o środki finansowe z funduszy strukturalnych, podjęcie wspomnianej uchwały jest uzasadnione.

Załącznik do Uchwały Nr.....

Z dnia.....

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA OBSZARU STAREGO MIASTA I FORTÓW BEMA
MIASTA OSTROŁĘKI**

OSTROŁĘKA 2005

URZĄD MIEJSKI W OSTROŁĘCE

Plac Gen. J. Bema 1

07-410 OSTROŁĘKA

Telefon: +48 (29) 764 68 11

Faks: + 48 (029) 764 39 49

www.ostroleka.pl

um@um.ostroleka.pl

Spis treści

Spis treści	3
Wprowadzenie	5
1. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście Ostrołęka	8
1.1. Wstęp.....	8
1.2. Ogólne informacje	8
1.3. Zagospodarowanie przestrzenne.....	10
1.3.1. Granice stref ochrony konserwatorskiej.....	10
1.3.2. Uwarunkowania ochrony środowiska	12
1.3.3. Własność gruntów i budynków na terenie objętym programem rewitalizacji.....	17
1.4. Infrastruktura techniczna.....	21
1.4.1. Zaopatrzenie w wodę	21
1.4.2. Odprowadzanie i unieszkodliwianie odpadów komunalnych.....	22
1.4.2.1. Nieczystości płynne	22
1.4.2.2. Odpady stałe.....	23
1.4.3. Ciepłownictwo	23
1.4.4. Zaopatrzenie w gaz	24
1.4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	25
1.5. Komunikacja	26
1.5.1. Infrastruktura drogowa	26
1.5.2. Transport kolejowy i autobusowy	27
1.5.2.1. Transport kolejowy i autobusowy.....	27
1.5.2.2. Komunikacja miejska.....	27
1.5.2.3. Prywatni przewoźnicy	27
1.6. Identyfikacja problemów	28
2. Gospodarka	29
2.1. Główni pracodawcy	29
2.2. Rodzaje podmiotów gospodarczych	29
2.3. Struktura zatrudnienia	31
2.4. Identyfikacja problemów	33
3. Sfera społeczna	34
3.1. Struktura demograficzna	34
3.2. Mieszkalnictwo	35
3.3. Służba zdrowia i opieka społeczna	36
3.4. Bezpieczeństwo publiczne	36
3.5. Edukacja	37

3.6. Grupy społeczne wymagające wsparcia	38
3.7. Struktura Organizacji Pozarządowych.....	39
3.8. Identyfikacja problemów	40
4. Analiza SWOT.....	41
5. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu	43
6. Założenia programu rewitalizacji miasta Ostrołęka.....	46
6.1. Podokresy programowania	46
6.2. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru	47
6.3. Zadania pilotażowe i kolejność realizacji	48
6.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć.....	53
7. Plan działań na terenie rewitalizowanym	58
7.1. Plan działań przestrzennych (techniczno-materialnych) w latach 2005-2006 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym	59
7.2. Plan działań gospodarczych w latach 2005-2006 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym	66
7.3. Plan działań społecznych w latach 2005-2006 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym	67
8. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2005-2006.....	69
9. System wdrażania- wybór prawnej formy zarządzającego programem	72
10. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	73
Spis tabel.....	76
Spis rysunków	77
Spis rycin	77

Wprowadzenie

Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki jest podniesienie konkurencyjności miasta w oparciu o działania sprzyjające długofalowemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu. Stanowi on również niezbędny instrument do ubiegania się o pomoc finansową z Unii Europejskiej.

Zidentyfikowanie działań następuje w wyniku przeprowadzenia diagnozy stanu istniejącego terenu objętego programem. Określone w ten sposób potrzeby będą stanowiły podstawę do przyjęcia kierunków rewitalizacji.

Narzędziem podstawowym służącym realizacji przyjętych działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki są środki z Funduszy UE rozdysponowywane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – ZPORR. Podstawowym dokumentem umożliwiającym ubieganie się o dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach realizacji celów Priorytetu 3 „Rozwój Lokalny”, Działanie 3.3. – „Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojkowe”, Poddziałanie 3.3.1. – „Zdegradowane obszary miejskie”, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) jest Lokalny Program Rewitalizacji.

Efektom realizacji Programu realizowanego w oparciu o środki pochodzące z Funduszy Europejskich będzie pobudzenie gospodarcze miasta, poprawa bezpieczeństwa ludności, stworzenie nowych miejsc pracy, ograniczenie zjawisk destrukcyjnych w społeczeństwie, czyli rewitalizacja zidentyfikowanych obszarów zdegradowanych. Obszary te natomiast należy rozumieć jako te części miasta, w których mają miejsce zaległości w działalności remontowo – modernizacyjnej obiektów kubaturowych, zły stan infrastruktury komunalnej, niedostatki w zakresie usług publicznych. O występowaniu obszarów zdegradowanych świadczy między innymi wysokie bezrobocie na danym obszarze oraz występowanie patologii społecznych

takich jak narkomania, alkoholizm oraz wysoka przestępczość.

Projekty objęte programem powinny uwzględnić:

- a) tworzenie warunków lokalnych i infrastruktury dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym dla podniesienia kwalifikacji mieszkańców terenów zagrożonych. Szczególnie istotne będą projekty mające znaczenie dla rozwoju gospodarczego;
- b) zagospodarowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem;
- c) renowację zabudowy budynków w tym obiektów infrastruktury społecznej;
- d) renowację budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym;
- e) poprawę ruchu kołowego, pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- f) przebudowę i / lub remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych;
- g) tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości.

Należy zwrócić uwagę, że finansowanie w ramach ZPORR nie może dotyczyć mieszkań ani siedzib administracji publicznej.

W skali kraju ZPORR przewiduje przeznaczenie ze środków Unii na rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich ok. 100 mln EUR (do 2006 roku), z których udzielane będą dotacje stanowiące nie więcej niż 75% wydatków kwalifikowanych na poziomie działania. Pozostałe 25% wydatków to udział krajowych środków publicznych z budżetu państwa – Minister Gospodarki i Pracy (10% wydatków kwalifikowanych) oraz zgodnie z zasadami ustalonymi przez danego dysponenta części budżetowej (15% środki własne).

Dotacje przyznawane będą w wyniku konkursów projektów, decydować będzie punktacja przyznawana wg kryteriów merytorycznych, z których najważniejsze to:

- wpływ projektów na poprawę warunków ekonomicznych i atrakcyjność inwestycyjną danego obszaru oraz tworzenie miejsc pracy (max 16 punktów);
- trwałość projektu i jego wykonalność instytucjonalna;
- komplementarność z działaniami realizowanymi dla osób chcących

podnieść kwalifikacje, zagrożonych utratą zatrudnienia i/lub wykluczeniem społecznym;

- komplementarność z projektami przygotowanymi w ramach SPO „Rozwój zasobów ludzkich” oraz EQUAL i innych dotyczących oddziaływania na sferę gospodarczą i społeczną.

Lokalny Program Rewitalizacji dla obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki został opracowany zgodnie z założeniami do Programu rewitalizacji Miasta Ostrołęki, przyjętego jako załącznik numer 2 do uchwały Nr 317/XXXI/2004 Rady Miejskiej w Ostrołęce z dnia 29 grudnia 2004r. Lokalny Program Rewitalizacji stanowi kompleksowy dokument, w którego skład wchodzi część analityczna jak i część projektowo-finansowa, która będzie stanowić podstawy do aplikacji o fundusze pomocowe z Unii Europejskiej.

Projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji odzwierciedlają najpotrzebniejsze inwestycje, które należy zrealizować w celu polepszenia warunków w mieście i zapewnienia mu pozycji konkurencyjnej w stosunku do podobnych ośrodków miejskich w Unii Europejskiej.

Wszelkie działania przy tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji koordynował Pełnomocnik do spraw rewitalizacji oraz Zespół Zadaniowy powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta. Bardzo pomocny w tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji był Zespół Doradczy, w którego skład wchodziły organizacje społeczne, gospodarcze, duchowieństwo, przedstawiciele społeczeństwa ostrołęckiego. Liczne konsultacje z Zespołem Zadaniowym, Zespołem Doradczym i społeczeństwem ostrołęckim pozwoliły opracować Lokalny Program Rewitalizacji w formie i treści odpowiadający potrzebom rozwojowym Miasta Ostrołęki.

1. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście Ostrołęka

1.1. Wstęp

Niniejszy rozdział poświęcony jest obecnej sytuacji w mieście Ostrołęka. Charakteryzuje się w tym rozdziale obszar całego Miasta Ostrołki, gmin otaczających Miasto Ostrołęka, a w szczególności obszar objęty rewitalizacją. Informacje te posłużą w następnym etapie do identyfikacji problemów, które będą podstawą do przyjęcia kierunków rewitalizacji.

Uwzględnienie w opracowaniu uwarunkowań dotyczących otaczających Miasto Ostrołęka gmin, wynika z faktu, iż obszary te, przestrzenie, gospodarczo i społecznie związane są z miastem. W konsekwencji również działania rewitalizacyjne podejmowane na terenie miasta Ostrołęka mieć będą wpływ na procesy przestrzenne, gospodarcze oraz społeczne zarówno bezpośrednio na terenie miasta Ostrołęka jak i na terenie gmin otaczających miasto Ostrołęka.

1.2. Ogólne informacje

Miasto Ostrołęka zajmuje powierzchnię 2900 ha zlokalizowane jest w północno-wschodniej części Polski w województwie mazowieckim.

Ostrołęka znajduje się na Nizinie Północnomazowieckiej w dwóch mezoregionach: Dolina Dolnej Narwi (koryto rzeki Narwi) i Międzyrzecze Łomżyńskie (wysoczyzna). Dla krajobrazu miasta Ostrołęka charakterystyczny jest obszar równinny (Równina Kurpiowska) z obniżeniami w dolinie rzeki Narwi. Obszar urozmaicony jest przez rozległe i płytkie obniżenia powypiskowe oraz formy dolinne pochodzenia fluwialno-denudacyjnego. Największą z nich jest Dolina Czeczotki.

Wzdłuż miasta przebiega koryto rzeki Narwi jak również koryta rzek

Omulwi i Czeczotki. W niedalekim sąsiedztwie Ostrołęki w kierunku północnym znajduje się Puszcza Kurpiowska natomiast w kierunku południowym Puszcza Biała. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta zaś występują kompleksy leśne.

Przez miasto przebiega szlak komunikacyjny łączący Warszawę z rejonami turystycznymi obszaru Polski północno-wschodniej – droga krajowa nr 61 (Warszawa-Ostrołęka-Łomża-Augustów), która na wysokości miasta łączy się z drogą krajową nr 53 (Ostrołęka-Olsztyn). Poza tym przez Ostrołękę przechodzą inne drogi o znaczeniu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Rys.1. Położenie miasta

Na tle kraju

Na tle województwa

Miasto

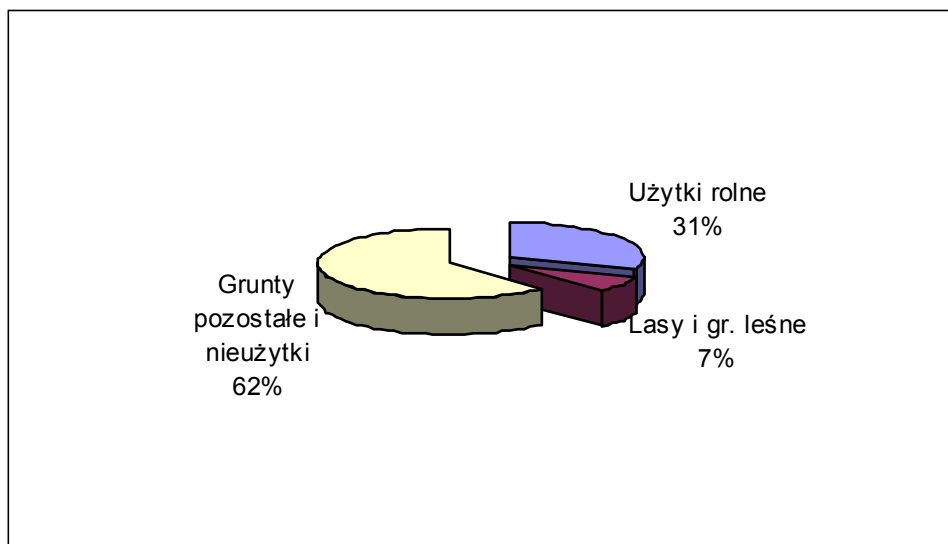
Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia miasta w roku 2004 wynosiła 2900 ha, z czego:

- użytki rolne 890 ha (31%),
- lasy i grunty leśne 207 ha (7%),
- grunty pozostałe i nieużytki 1803 ha (62%).

Ryc. 1. Użytkowane gruntów n terenie Miasta Ostrołęka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.3. Zagospodarowanie przestrzenne

1.3.1. Granice stref ochrony konserwatorskiej

Miasto Ostrołęka posiada bardzo wiele elementów architektoniczno-urbanistycznych, które świadczą o wspaniałej przeszłości miasta i regionu kurpiowskiego. Region kurpiowski słusznie zachowuje swoją niepowtarzalną odrębność kulturową, stanowiącą konsekwencję wyjątkowej historii tych obszarów.

W 1526 miasto Ostrołęka wraz z resztą Księstwa Mazowieckiego włączone zostało do Korony Polskiej. W roku 1564 ogromny pożar spustoszył nadnarwiański gród. Przez następne 50 lat nie zdołano poradzić sobie z klęską, która wpłynęła na zatrzymanie rozwoju miasta.

W następnych latach miasto znalazło się na szlaku "potopu szwedzkiego", wojny północnej i sukcesyjnej o tron polski. Przetoczyły się przezeń wojska polskie, szwedzkie, saskie i rosyjskie, niszcząc je i pustosząc.

Gdy w drugiej połowie XVIII wieku pojawiła się w końcu szansa na stabilizację, a życie gospodarcze uległo ożywieniu - Targowica i w jej konsekwencji wojna polsko-rosyjska przerwały ten pomyślny trend. Dramatyczna próba zapobieżenia trzeciemu rozbiorowi Polski poprzez wzniecenie powstania kościuszkowskiego miała swój prolog właśnie w Ostrołęce.

Nie upłynęły nawet dwie dekady, gdy Ostrołęka ponownie znalazła się w centrum wojny. 16 lutego 1807 roku doszło na przedpolach miasta do zwycięskiej bitwy wojsk napoleońskich nad rosyjskimi. O wadze tej wygranej świadczy fakt, iż nazwę Ostrołęki wyryto na Łuku Triumfalnym w Paryżu.

Jednak triumf Napoleona zakończył się kilka lat później porażką i pośpiesznym odwrotem cesarza Francuzów spod Moskwy przez Ostrołękę w grudniu 1812 roku.

Kolejnymi okresami, w których nastąpiły poważne zniszczenia dorobku kulturalnego i materialnego miasta były I i II wojna światowa.

Ogromne przejścia, z którymi borykało się miasto i społeczeństwo ostrołęckie wpłynęły na znaczne zniszczenie tkanki urbanistyczno-architektonicznej miasta. Jednak pozostałe elementy architektoniczne i kulturalne powinny zostać zachowane, a dodatkowe objęcie ich ochroną jest jak najbardziej wskazane.

Miasto Ostrołęka jest miastem o bardzo charakterystycznej formie zabudowy. Układ rynku i ulic przyległych (Rybacka, Farna, Kościuszki, Krasickiego, Kilińskiego, B. Joselewicza) są pozostałością planu miasta średniowiecznego. Zabudowa Śródmieścia Miasta Ostrołęki, jako dobro

kultury została wpisana do rejestru zabytków. Na podstawie decyzji z dnia 9 lutego 1977 roku zespół urbanistyczny Starego Miasta w Ostrołęce, położony między rzeką Narwią i ul. Bogusławskiego – Kopernika oraz między zespołem kościelnym i ul. Batorego – Pstrowskiego został wpisany do rejestru zabytków.

Do rejestru zabytków są wpisane również następujące elementy, które znajdują się na obszarze objętym rewitalizacją:

- Zespół sakralny pw. Św. Antoniego
- Kościół pw. Nawiedzenia NMP
- Dom staromiejski przy placu Gen. J. Bema 8
- Budynek drewniany przy ul. Głowackiego 42
- Budynek murowany przy placu Gen. J. Bema 9
- Budynek murowany przy ul. Szpitalnej 33
- Budynek dawnego starostwa przy placu Gen. J. Bema 3
- Ratusz przy placu Gen. J. Bema 1
- Fortyfikacje ziemne przy ulicy Warszawskiej
- Nawarstwienia kulturowe
- Budynek mieszkalny przy ul. Kościuszki 8
- Budynek murowany przy placu Gen. J. Bema 4
- Budynek plebani przy ul. Szwedzkiej 2
- Układ urbanistyczny Starego Miasta

1.3.2. Uwarunkowania ochrony środowiska

Ostrołękę i okolice charakteryzują bardzo ciekawe miejsca ze względu na faunę i florę. Na szatę roślinną składają się lasy, tereny użytkowane rolniczo z dużym udziałem łąk i pastwisk, nieużytki, ogrody działkowe, samodzielna zieleń urządzona oraz zieleń towarzysząca terenom zabudowanym.

Leśne kompleksy znajdują się na przedmieściach miasta oraz na terenach sąsiednich gmin:

- kompleks leśny na wschód od Wojciechowic ciągnący się od doliny Narwi przez Nową Wieś Wschodnią – Kolonię po wieś Goworki – zwarte 60-80 letnie lasy sosnowe oraz skupisko 50 parusetletnich dębów w okolicy wsi Goworki,
- kompleksy leśne na prawym brzegu Narwi w rejonach wsi Księży Las, Zabrodzie, Podrężewo – zwarte lasy sosnowe, 60 letnie,
- lasy porastające wydmy w rejonie wsi Grabowo i Kordowo,
- kompleks leśny położony w bezpośredniej bliskości miasta, między mostem a rzeką Omulew – kompleks o zróżnicowanych siedliskach zarówno bagiennych jak i suchych
- kompleks leśny znajdujący się na południe od wsi Czarnowiec i Dzbenin ciągnący się w kierunku południowym wzdłuż Narwi,
- drzewa parku miejskiego – stuletnie sosny,
- bagienny las olszowy – pomiędzy łąką Siekierka a korytem Narwi,
- lasy na wilgotnych siedliskach - okolica oczyszczalni ścieków na lewym brzegu Narwi,
- zgrupowanie zadrzewienia olszowe wierzbowo-topolowe typu łąkowego na terenach podmokłych oraz zadrzewienia brzoźowe na terenach suchszych – obszary poza zwartą zabudową, lewo- i prawobrzeżną, miasta.

W okolicy miasta nie znajdują się ani parki narodowe ani parki krajobrazowe. Najbliższe takie obszary to Kampinoski Park Narodowy w okolicy Warszawy oraz Nadbużański Park Krajobrazowy w granicach województwa Mazowieckim. W okolicach miasta można jednak znaleźć liczne obszary chronionego krajobrazu. Nie tworzą one jednak zwartych obszarów. Największe obszary znajdują się w okolicy Puszczy Zielonej.

Pomniki przyrody podlegające prawnej ochronie:

- Dęby szypułkowe – największe skupisko to tzw. Dęby Goworskie w miejscowości Goworki,

- Jesion wyniosły – miasto Ostrołęka, ul. Staszica 1.
- Wiąz szypułkowy - obok drogi Ostrołęka-Nowa Wieś Zachodnia,
- 18 lip drobnolistnych zwanych "Altana" – wieś Czarnowiec,
- Kasztanowiec – wieś Czarnowiec,
- 2 modrzewie polskie – wieś Czarnowiec,
- Głaz narzutowy - wieś Dzbenin,
- Sosna pospolita - wieś Goworki.

Na faunę okolicznych kompleksów leśnych składają się takie gatunki zwierzęce jak jelen, sarna, dzik, lis oraz zając. Natomiast tereny podmokłe obfitują w ptactwo takich gatunków jak łabędź, żuraw oraz cietrzewie. Na ciepłych wodach okolicy Zespołu Elektrowni Ostrołęka okres zimowy spędzają kaczki.

Na terenie miasta Ostrołęka znajduje się jeden kompleks ochronny wyznaczony w ramach Programu Natura 2000 (Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej) tworzony wokół rzeki Narew i jej dopływu Omulew.

W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony (OSO) - (Special Protection Areas - SPA) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. "**Ptasiej**", dla gatunków ptaków wymienionych w załączniku I do Dyrektywy. W załączniku wymieniono 180 gatunków, dla których należy ustanowić tzw. obszary specjalnej ochrony. O ich wytypowaniu decyduje liczebność ptaków, które przebywają tam w czasie lęgów, żerowania czy przelotów.
- specjalne obszary ochrony (SOO) - (Special Areas of Conservation -

SAC) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. "**Siedliskowej**", dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin wymienionych w załączniku II do Dyrektywy. Dyrektywa "siedliskowa" nakazuje ochronę 198 typów siedlisk przyrodniczych, z czego 68 występuje w naszym kraju. W drugim załączniku do tego dokumentu wymieniono ponad 400 gatunków zwierząt i 222 roślin, których siedliska też trzeba chronić.

Dyrektywa Ptasia

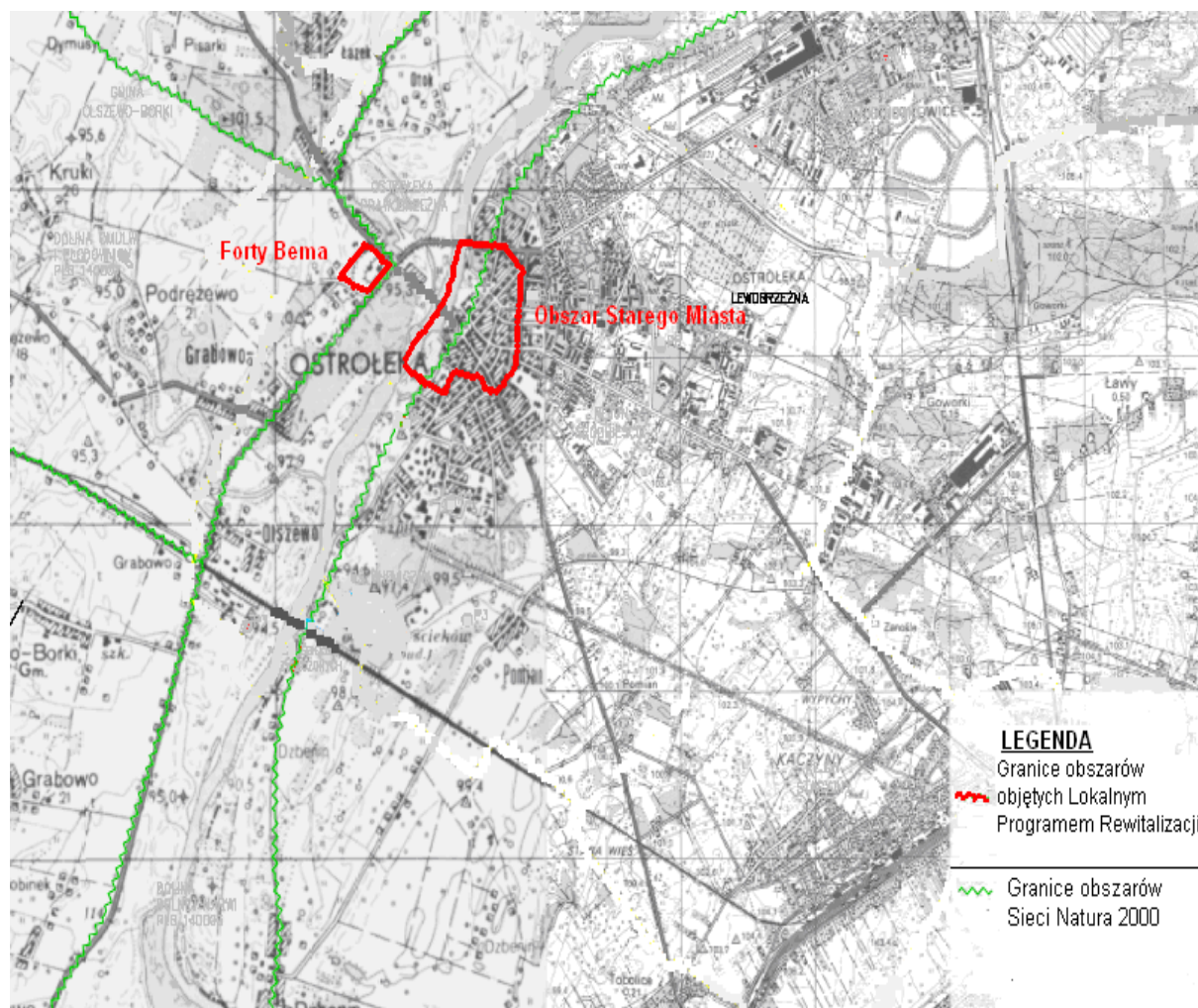
PLB 140003 – Dolina rzeki Narwi

PLB 140007 – Dolina rzeki Omulew

Dolina Narwi stanowi "korytarz ekologiczny" o znaczeniu międzynarodowym.

Rys.2 Granice obszaru Natura 2000 w obrębie Miasta Ostrołęki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy z Urzędu Miasta Ostrołęka.

1.3.3. Własność gruntów i budynków na terenie objętym programem rewitalizacji.

Własność gruntów i budynków na terenie objętym programem rewitalizacji przedstawia się następująco:

1. Elementy infrastruktury komunikacyjnej:

- Ulica Bernardyńska (droga gminna) – właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Wójta Romy (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Gomulickiego - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Sowia (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Gołębia (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Rybacka (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Berka Joselewicza (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Mazowiecka (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Kościuszki (droga powiatowa) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Farna (droga powiatowa) - właściciel - Miasto Ostrołęka na prawach powiatu.
- Ulica Szpitalna (droga powiatowa) - właściciel - Miasto Ostrołęka na prawach powiatu.
- Ulica Szwedzka (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Spacerowa (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica 1 Maja - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Mostowa (droga gminna) - właściciel - Skarb Państwa w zarządzie Prezydenta Miasta Ostrołęki.
- Ulica Świętokrzyska (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Staszica (droga powiatowa) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Staromostowa (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Plac Gen. J. Bema (droga powiatowa) - właściciel - Miasto Ostrołęka na prawach powiatu.
- Ulica Skryta (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Orzeszkowa (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Jana Kazimierza (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Stacha Konwy (droga gminna) – właściciel - Skarb Państwa w zarządzie Prezydenta Miasta Ostrołęki.
- Ulica Fortowa (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.

- Ulica Głowackiego (droga powiatowa) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Pstrowskiego (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Poprzeczna (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Kopernika (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Przechodnia (droga gminna) - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Ulica Kilińskiego (droga powiatowa) – właściciel – Miasto Ostrołęka.

Aktualnie została rozpoczęta procedura formalno-prawna wymagana ustawą o drogach publicznych, mająca na celu zmianę kategorii drogi powiatowej ulicy Głowackiego na kategorię drogi gminnej. Zmiana kategorii podyktowana jest planowaną inwestycją, dotyczącą nowej koncepcji zagospodarowania pasa drogowego ulicy Głowackiego.

2. Elementy przestrzenne:

- Plac Gen. J. Bema - właściciel - Miasto Ostrołęka na prawach powiatu.
- Skwer Prymasa Wyszyńskiego Skarb Państwa.
- Parking przy Kościele Najświętszej Marii Panny przy ulicy Szwedzkiej - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Działka klasztorowa przy ulicy Gomulickiego 1A - właściciel - Parafia Rzymsko-Katolicka Kościoła w Ostrołęce pw. Św. Antoniego.
- Forty Bema - właściciel - Miasto Ostrołęka.

3. Budynek:

- Budynek przy ulicy Głowackiego 44 - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Budynek przy ulicy Kilińskiego 2A - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Budynek przy ulicy Kościuszki 21 - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Budynek przy ulicy Kościuszki 24/26 - właściciel - Skarb Państwa.
- Budynek przy ulicy Kościuszki 32 A, B, C, D, F, G, H - właściciel - Skarb Państwa, w zarządzie Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu.
- Budynek przy ulicy Farnej 21 - właściciel - Miasto Ostrołęka, w trwałym zarządzie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Ostrołęce.
- Budynek przy ulicy Mazowieckiej 2 - właściciel - Miasto Ostrołęka, w trwałym zarządzie Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Budynek przy ulicy Gen. J. Bema 3 - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Budynek przy ulicy Gen. J. Bema 11 - właściciel - Związek Harcerstwa Polskiego.
- Budynek przy ulicy Gen. J. Bema 14 - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Budynek przy ulicy Gomulickiego 13 - właściciel - Miasto Ostrołęka na

prawach powiatu, osoby fizyczne, Miejska Biblioteka Publiczna w Ostrołęce.

- Budynek przy ulicy Szpitalnej 2 - właściciel - Powiat Ostrołęcki.
- Budynek przy ulicy Berka Joselewicza 2 - właściciel - Miasto Ostrołęka.
- Budynek Muzeum Kultury Kurpiowskiej – Samorząd Województwa Mazowieckiego, w wieczystym użytkowaniu przez Muzeum Kultury Kurpiowskiej.

1.4. Infrastruktura techniczna

1.4.1. Zaopatrzenie w wodę

Ostrołęka zaopatrywana jest w wodę z trzech ujęć: studni głębinowych przy ul. Kurpiowskiej, kontenerowej stacji uzdatniania wody przy ul. Leśnej oraz przy ul. Padlewskiego. Woda pozyskiwana z wszystkich ujęć wymaga uzdatnienia przed spożyciem.

Ujęcie wody przy ul. Kurpiowskiej pracuje w oparciu o pobór wody z 20 studni głębinowych. Jest to główne ujęcie zaopatrujące miasto w wodę a jego wydajność wynosi 14400 m³/dobę.

Ujęcie wody przy ul. Leśnej na Osiedlu Leśnym pracuje w oparciu o 2 studnie wiercone. Wydajność ujęcia wynosi 1440 m³/dobę.

Ujęcie wody przy ul. Padlewskiego pracuje w oparciu o jedną studnię. Wydajność studni jest zdecydowanie niższa niż w pozostałych ujęciach i wynosi 36m³/dobę.

Ponadto miasto dysponuje dwoma awaryjnymi ujęciami wody, które można włączyć do sieci wodociągowej oraz dwoma ujęciami awaryjnymi bez możliwości podłączenia do sieci.

Ujęciami awaryjnymi z możliwością podłączenia do sieci są:

- ✓ ujęcie wody w Zakładach Mięsnych SA – 4 studnie podstawowe i 4 studnie bisowe o łącznej wydajności – 4000 m³/dobę,
- ✓ ujęcie wody w INTERCELL S.A. – 2 studnie o łącznej wydajności 1200 m³/dobę.

Ujęciami awaryjnymi bez możliwości podłączenia do sieci są:

- na terenie podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście – 23 ujęcia wody o łącznej wydajności 25080 m³/dobę;
- na terenie całego miasta publiczne studnie awaryjne – 8 studni na głębokości od 6 do 81,5 m o łącznej wydajności 5724 m³/dobę.

Sieć wodociągowa na terenie miasta ma długość 132,9 km i zaopatruje w wodę 50125 osób, co stanowi 92,49% ludności. Natomiast liczba przyłączy kształtuje się na poziomie 4214.

Tab. 1. Rozwój sieci wodociągowej

Rok	Wodociągi			
	długość (km)	ilość przyłączy	Ilość osób korzystających	ludność obsługiwana (%)
2000	117,6	3113	48344	86,84
2001	117,6	3195	48273	86,7
2002	118,6	3921	50087	92,06
2003	132,9	4214	50125	92,49

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Na podstawie danych statystycznych z okresu od roku 2000 do 2003 zauważyć można, że w czasie tym nastąpił niespełna 7% wzrost liczby ludności korzystającej z sieci.

1.4.2. Odprowadzanie i unieszkodliwianie odpadów komunalnych

1.4.2.1. Nieczystości płynne

Miasto Ostrołęka w roku 2003 dysponowało siecią kanalizacyjną o długości 112,7 km, przy czym sieć ta obsługiwała 48544 osoby, co dawało 89,57% społeczności. Ilość przyłączy do sieci kształtowała się na poziomie 4211.

Tab. 2. Rozwój sieci kanalizacyjnej

Rok	Kanalizacja			
	długość (km)	ilość przyłączy	ilość osób korzystających	ludność obsługiwana (%)
2000	105,9	2539	45975	82,58
2001	106	2650	45910	82,5
2002	108	3793	48515	89,17
2003	112,7	4211	48544	89,57

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Z danych statystycznych zauważyć można sukcesywny wzrost liczby

ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Liczba ta na przełomie czterech lat wzrosła o 7%.

Nieczystości komunalne płynne z sieci kanalizacyjnych i szamb lokalnych trafiają do 2 oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie miasta. Obiekty te od roku 2003 obsługują 100% ludności Ostrołęki.

1.4.2.2. Odpady stałe

Odpady stałe z miasta trafiają na 3 wysypiska zakładowe i 1 wysypisko komunalne. W roku 2004 niespełna 18% odpadów zostało powtórnie wykorzystanych. Pozostałe trafiły na wysypiska śmieci. W roku 2002 została wybudowana spalarnia odpadów medycznych, która rozwiązała problem odpadów niebezpiecznych. Obecnie miasto Ostrołęka jest na etapie wprowadzania selektywnej zbiórki śmieci. W planach znajduje się budowa sortowni odpadów selekcyjonowanych i mieszanych o wydajności ok. 20.000 Mg/rok przy pracy jednozmianowej. Wraz z nią ma powstać kompostownia.

1.4.3. Ciepłownictwo

W roku 2005 (stan na marzec 2005r) długość sieci ciepłowniczej w Ostrołęce wynosiła 102,4 km w tym sieci magistralne – 28,7 km, sieci preizolowane – 37,4 km.

Ilość węzłów ciepłych ogółem – 1281 szt. w tym:

- węzły w budownictwie indywidualnym – 671 szt.
- węzły w grupowe – 47 szt.
- węzły na majątku OPEC – 418 szt.

Sieć w roku 2004 zaopatrywała w energię ciepłą 97% lewobrzeżnej Ostrołęki. Pomimo potrzeby zaopatrzenia w energię ciepłą kolejnych części miasta w ostatnich latach nie zaobserwowano zwiększenia długości sieci. W porównaniu do roku 1999 zauważyć można, że w wyniku prac modernizacyjnych i remontowych, mających na celu ograniczenie utraty energii w czasie jej przesyłu, wzrosła długość sieci preizolowanych. Jej

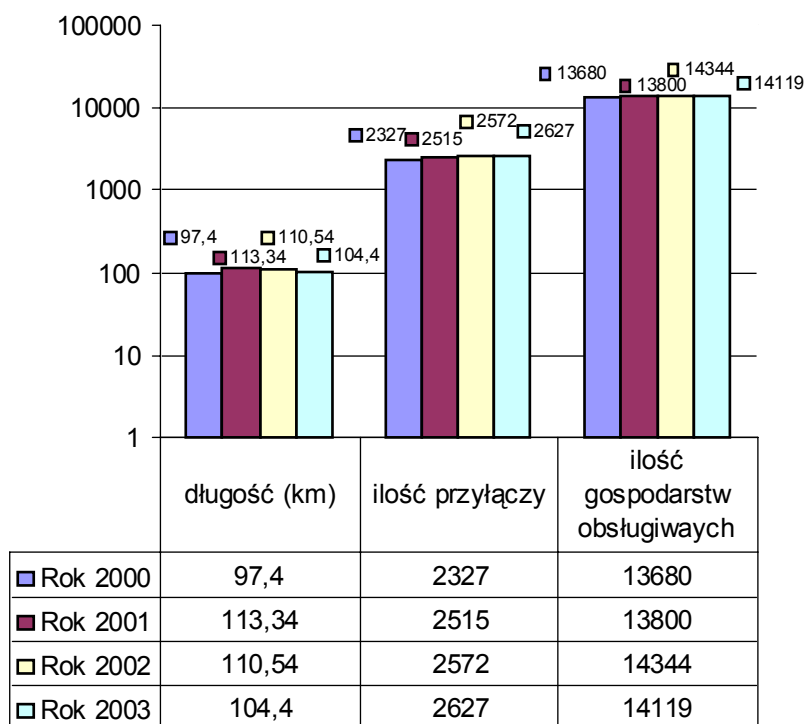
długość na przełomie trzech lat wzrosła 2,5 krotnie.

1.4.4. Zaopatrzenie w gaz

Ostrołęka zaopatrywana jest w gaz z sieci - gazociąg wysokiego ciśnienia Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka o średnicy DN 200 mm.

Długość sieci gazowej na terenie miasta Ostrołęka wynosiła w roku 2003 104,4 km. Z sieci tej korzysta 14446 gospodarstw domowych (2627 przyłączy).

Ryc.2. Rozwój sieci gazowniczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych GUS wynika, że liczba gospodarstw posiadających podłączenie do sieci stale wzrasta od roku 2003 pomimo faktu zmniejszenia długości sieci o 9 km pomiędzy rokiem 2001 a 2003.

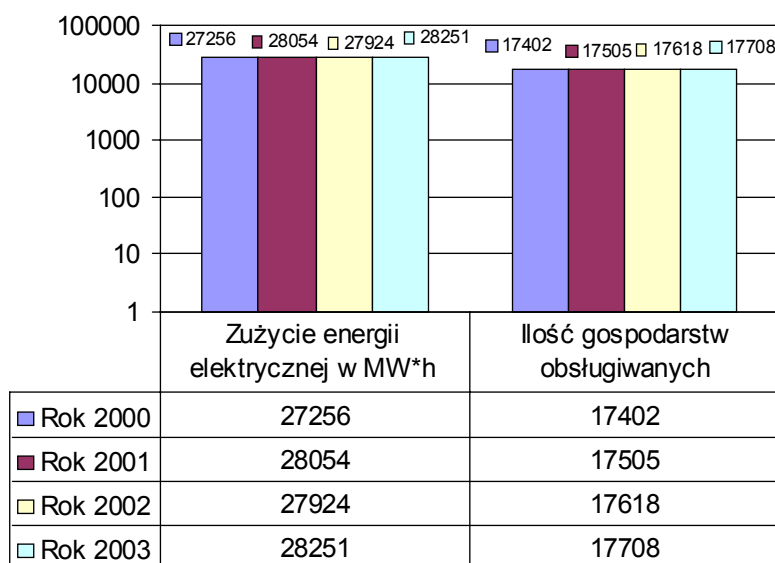
1.4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie Miasta Ostrołęki istnieje Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A. wchodzący w skład systemu elektroenergetycznego kraju. Na terenie miasta znajdują się dwie rozdzielnie energii elektrycznej:

- Rozdzielnia 1 – wybudowana w 1975 r. o napięciu 110kV/15KV, położona we wschodniej części miasta;
- Rozdzielnia 2 – wybudowana w 1984 r. o takim samym napięciu 110kV/15KV, położona w południowej części miasta.

W roku 2003 Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A. obsługiwał 17708 gospodarstw przy łącznym zużyciu energii 28251 MW*h.

Ryc.3. Rozwój sieci elektrycznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z analizy danych statystycznych wynika, iż zużycie energii elektrycznej od roku 2000 wykazuje niewielkie tendencje wzrostowe (małe odstępstwo w roku 2003 kiedy wielkość zużycia nieznacznie spadła w stosunku do rok poprzedniego). Liczba obsługiwanych gospodarstw również wykazuje nieznaczną tendencję wzrostową.

1.5. Komunikacja

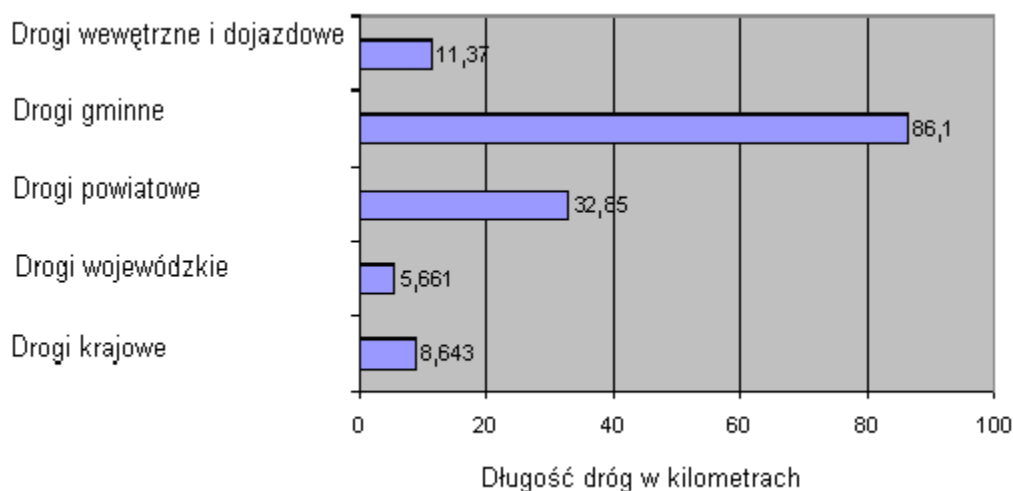
1.5.1. Infrastruktura drogowa

Miasto Ostrołęka w roku 1999 przejęło w zarząd drogi znajdujące się w jego granicach administracyjnych. W roku 2005 (stan na marzec 2005r.) łączna długość dróg pozostających w zarządzie miasta wynosiła 160,9 km.

Na drogi te składają się:

- Drogi krajowe – 8,643 km
- Drogi wojewódzkie – 5,661 km
- Drogi powiatowe – 32,85 km
- Drogi gminne – 86,10 km
- Drogi wewnętrzne i dojazdowe – 13,37 km.

Ryc. 4. Długości dróg w Ostrołęce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z Wydziału Inwestycji i Dróg UM.

Ponieważ miasto położone jest nad rzekami Narwią, Omulwią i Czeczotką do prawidłowego funkcjonowania infrastruktury drogowej niezbędne są przeprawy w postaci mostów, których na terenie miasta jest 7 o łącznej długości 439,5 m.

Główne szlaki drogowe przechodzące przez Ostrołkę to droga krajowa nr 61 (Warszawa-Ostrołęka-Łomża-Augustów), która na wysokości miasta łączy się z drogą Krajową nr 53 (Ostrołęka-Olsztyn).

W związku z nasilającym się ruchem na drogach krajowych i wojewódzkich na terenie miasta pojawia się potrzeba remontów i modernizacji istniejącego układu dróg w celu zaspokojenia powstających potrzeb.

1.5.2. Transport kolejowy i autobusowy

1.5.2.1. Transport kolejowy i autobusowy

Miasto posiada stację kolejową zlokalizowaną w południowo-wschodniej części miasta (strefa peryferyjna). Dostępne jest połączenie kolejowe tylko z Warszawą. Pozostałe połączenia zostały wstrzymane ze względów ekonomicznych.

Bardzo ważnym środkiem komunikacji publicznej łączącej mieszkańców z innymi miastami gminy, powiatu, jak również całej Polski, jest komunikacja autobusowa. Od momentu, kiedy PKP ograniczyło swoje usługi ze względów ekonomicznych znaczenie tego środka transportu wzrasta. Ponadto PKS w Ostrołęce świadczy usługi związane z przewozem towarów oraz rejsami turystycznymi i okolicznościowymi.

1.5.2.2. Komunikacja miejska

Miasto obsługiwane jest obecnie przez Miejski Zakład Komunikacji MZK. Do dyspozycji mieszkańców w roku 2004 było 29 autobusów. Największym problemem MZK w Ostrołęce są stare wyeksploatowane autobusy, które stanowią 2/3 taboru. Pozostałe autobusy to nowe Solaris. Aktualnie w Ostrołęce jest 14 linii autobusowych komunikacji miejskiej.

1.5.2.3. Prywatni przewoźnicy

Po wejściu w życie nowej ustawy o transporcie drogowym powstał obowiązek posiadania koncesji na przewozy drogowe. I tak w marcu 2005

roku koncesję na przewóz osób taksówką posiadało 155 osób, 69 zaświadczenia na przewozy drogowe na potrzeby własne, 6 podmiotów posiadało licencję na wykonywanie krajowego drogowego transportu osób, natomiast 99 podmiotów dysponowało licencją na przewóz rzeczy. Zauważyć należy, że w roku 2001, zanim zaczęła obowiązywać nowa ustawa, wydane pozwolenia na przewóz osób taksówkami przez Urząd Miasta Ostrołęka posiadały 253 osoby.

1.6. Identyfikacja problemów

- Potrzeba budowy obwodnic
- Zła nawierzchnia dróg
- Niewystarczająco rozwinięta sieć ciepłownicza
- Zły stan techniczny mostów
- Składowanie odpadów stałych – lokalizacja
- Konieczność modernizacji oczyszczalni ścieków w celu dostosowania do obowiązujących norm
- Ograniczona liczba połączeń z innymi miastami drogą kolejową

2. Gospodarka

2.1. Główni pracodawcy

Na terenie miasta Ostrołęki w roku 2004 działało 5 przedsiębiorstw państwowych zatrudniających łącznie 657 osób. Najwięcej osób skupia PKS, który zatrudnia 455 osób. Największymi przedsiębiorstwami w mieście są jednak podmioty prywatne: STORA ENSO (dawny INTERCELL S.A.) i Zespół Elektrowni Ostrołęka SA., które razem zatrudniają 3290 osób. Istotnym przedsiębiorstwem dla miasta są również Zakład Mięsne Ostrołęka S.A., XELLA Ostrołęka Sp. z o. o. (dawny YTONG Ostrołęka Sp. z o. o.), STARGLOSS Ltd. oraz Spółdzielnia Mleczarska Ostrołęka.

2.2. Rodzaje podmiotów gospodarczych

W mieście Ostrołęka dominują liczebnie podmioty zarejestrowane w sektorze prywatnym. Sektor ten skupia 5781 podmiotów, a zatrudnienie w nim w roku 2003 znalazło 7384 osób, co stanowi 48,52% liczby pracujących. Pozostałe 51,48% pracowało w sektorze publicznym. W sektorze tym można zauważyć przewagę zatrudnionych kobiet nad mężczyznami. W roku 2003 w sektorze publicznym kobiety stanowiły 57,1% zatrudnionych, podczas gdy w sektorze prywatnym zalewie 37,96%.

Tab.3. Podmioty Gospodarki Narodowej według sektorów i wybranych form prawno – organizacyjnych w roku 2003 w mieście Ostrołęka.

Rok	Sektor			W tym			
				Sektor państwowy	Sektor prywatny		
	Ogółem	Publiczny	Prywatny	Przedsiębiorstwa państwowe	Spółki	Spółdzielnie	Osoby fizyczne
2003	5920	139	5781	5	280	96	4715

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

W roku 2004 dokonano 2425 czynności związanych z ewidencją działalności gospodarczej, na które złożyły się:

- 482 nowych wpisów do ewidencji
- 1344 zmian/uzupełnień w ewidencji
- 599 wykreśleń z ewidencji

Spośród ogólnej liczby 482 nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na poszczególne rodzaje handlu i usług przypadają:

Tab.4. Dynamika zmiany zaewidencjonowanych przedsiębiorców w poszczególnych rodzajach handlu i usług

L.p.	Lata	2001	2002	2003	2004
	Rodzaj działalności:				
1	Handel okrężny	143	84	63	64
2	Handel stacjonarny	318	117	13	80
3	Usługi ogółem	536	237	256	258
	W tym:				
	Usługi budowlane	135	39	30	38
	Usługi transportowe	211	59	77	56
	Mechanika pojazdowa	21	15	8	10
	Naprawa sprzętu AGD	7	1	2	3
	Naprawa sprzętu RTV	9	3	2	5
	Usługi fryzjerskie	8	5	4	9
	Usługi krawieckie	5	1	4	7
	Usługi szewskie	1	1	1	1
	Inne	139	113	128	129
4	Produkcja	48	16	12	16
5	Gastronomia	52	17	22	9
6	Pośrednictwo ogółem	125	51	5	55
	W tym:				
	Ubezpieczeniowe	58	28	31	20
	Handlowe	44	4	15	17
	Reklama-marketing	23	19	10	18
	Ogółem	1222	522	522	482

Źródło: Wydział Promocji i Rozwoju Miasta Ostrołęki.

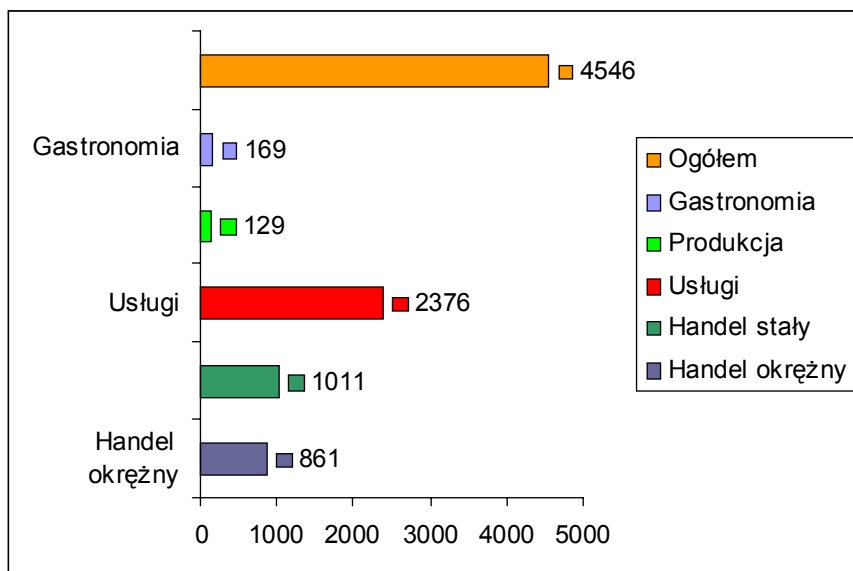
Tab.5 Liczba przedsiębiorców w poszczególnych branżach

Lp.	Branża	2001	2002	2003	2004
1	Handel okrężny	952	931	903	861
2	Handel stały	1127	1092	1060	1011
3	Usługi	2393	2422	2400	2376
4	Produkcja	123	128	127	129
5	Gastronomia	179	168	173	169
6	Ogółem	4774	4741	4663	4546

Źródło: Wydział Promocji i Rozwoju Miasta.

Z tabeli numer 5 wynika bardzo niepokojący trend, jakim jest spadek liczby podmiotów, świadczących podstawowe usługi. Dalszy spadek liczby przedsiębiorstw może wpłynąć na brak zainteresowania Miastem przez inwestorów zagranicznych.

Ryc. 5 Struktura przedsiębiorców w poszczególnych branżach w roku 2004

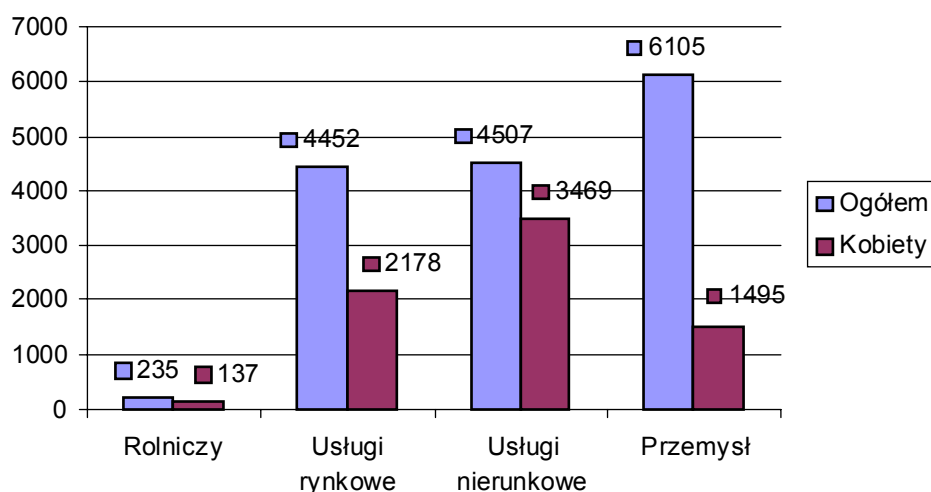
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Promocji i Rozwoju Miasta.

2.3. Struktura zatrudnienia

W Ostrołęce najwięcej osób zatrudnionych jest w usługach – 58,34% pracujących. W tym 28,72% w usługach rynkowych zaś 29,62% w usługach nierynkowych. W przemyśle zatrudnienie znalazło 40,11%. Najmniej osób pracuje w rolnictwie – 1,6%.

Ryc.6 Zatrudnienie w poszczególnych sektorach

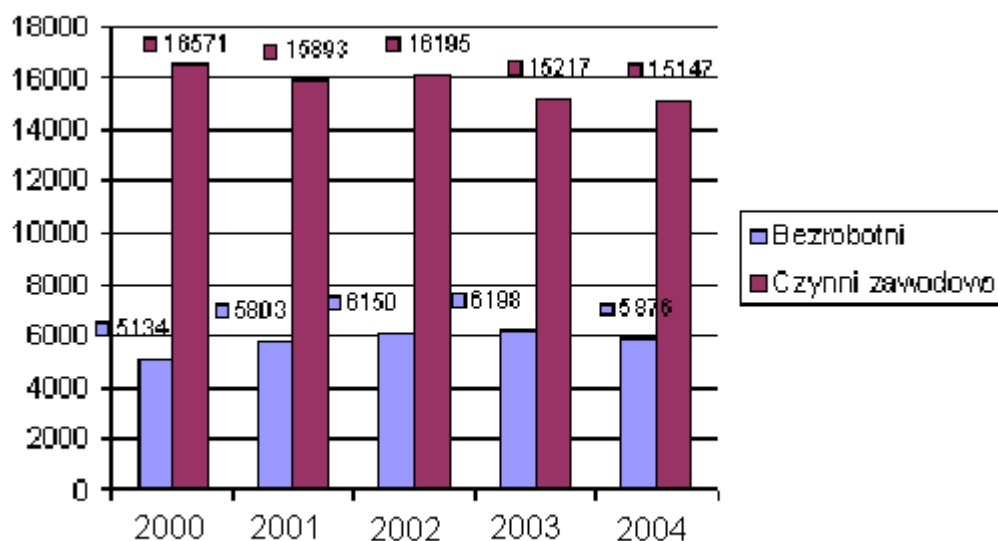
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS.

Czynnych zawodowo w roku 2003 było 15217 osób. Liczba ta stanowiła 28,07% liczby mieszkańców miasta i 42,58% ludności w wieku produkcyjnym. Ilość osób aktywnych zawodowo na przestrzeni czasu od roku 2000 zmieniła się. Pomimo wahań na przełomie 4 lat tendencja jest malejąca.

Niepokojącym zjawiskiem jest duże bezrobocie w mieście, które od roku 2000 do 2003 wzrasta. W roku 2003 osiągnęło liczbę, 6198 co stanowi 17,34% osób w wieku produkcyjnym. Ponadto zaobserwować można wzrost bezrobocia przy jednoczesnym spadku liczby aktywnych zawodowo. Na koniec roku 2004 w Ostrołęce było zarejestrowanych 5876 bezrobotnych, a stopa bezrobocia sięgnęła 22,9%.

Ryc. 7. Zmiana w liczbie czynnych zawodowo i bezrobotnych w Ostrołęce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Spośród bezrobotnych zarejestrowanych w 2003 roku 1122 osobom przysługiwało prawo do zasiłku, co stanowiło 18,10% bezrobotnych. Na koniec roku 2004 prawo do zasiłku przysługiwało już 2023 osobom, czyli 34,43 % bezrobotnych.

2.4. Identyfikacja problemów

- Wysoka liczba bezrobotnych, stopa bezrobocia ciągle rośnie
- Wzrost liczby bezrobotnych w wieku 25 – 30 lat
- Wzrost liczby bezrobotnych wśród kobiet
- Spadająca liczba czynnych zawodowo
- Mała liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku
- Spadek liczby przedsiębiorstw usługowych

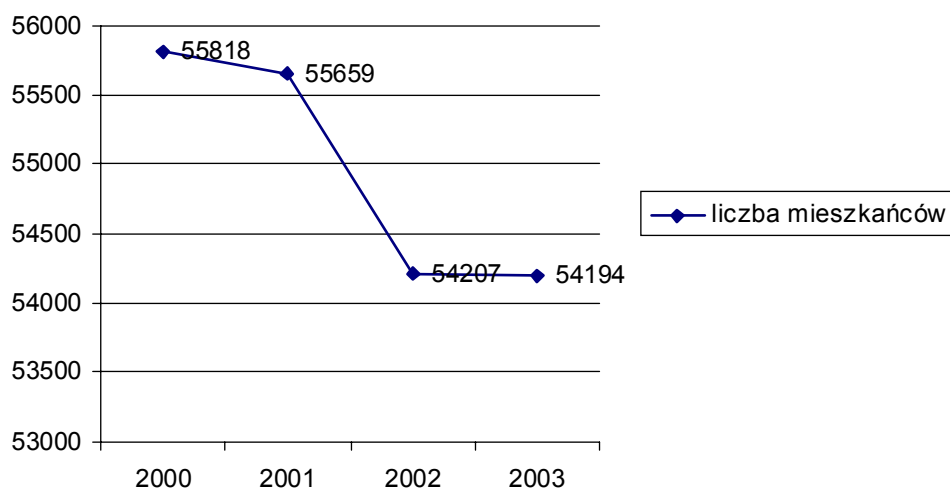

3. Sfera społeczna

3.1. Struktura demograficzna

Miasto Ostrołęka w roku 2003 zamieszkane było przez 54194 osoby. Liczba ta od roku 2001 ciągle maleje. Jest to niepokojące zjawisko, pomimo, że miasto ma dodatni przyrost naturalny, który w roku 2003 był na poziomie 3,1 na 1000 osób, podczas gdy w województwie mazowieckim utrzymywał się on na poziomie - 1,16 na 1000 osób. Jest on jednak niwelowany przez ujemne saldo migracji, które w tym samym roku wyniosło -4,92 w przeliczeniu na 1000 osób. Przyczyną niskiego salda migracji jest odpływ ludzi z miasta w poszukiwaniu pracy i perspektyw na życie. Dodatkowo zjawisko to nasila sąsiedztwo dużego ośrodka miejskiego, jakim jest Warszawa.

Ryc.8. Dynamika zmiany liczby ludności w mieście Ostrołęka

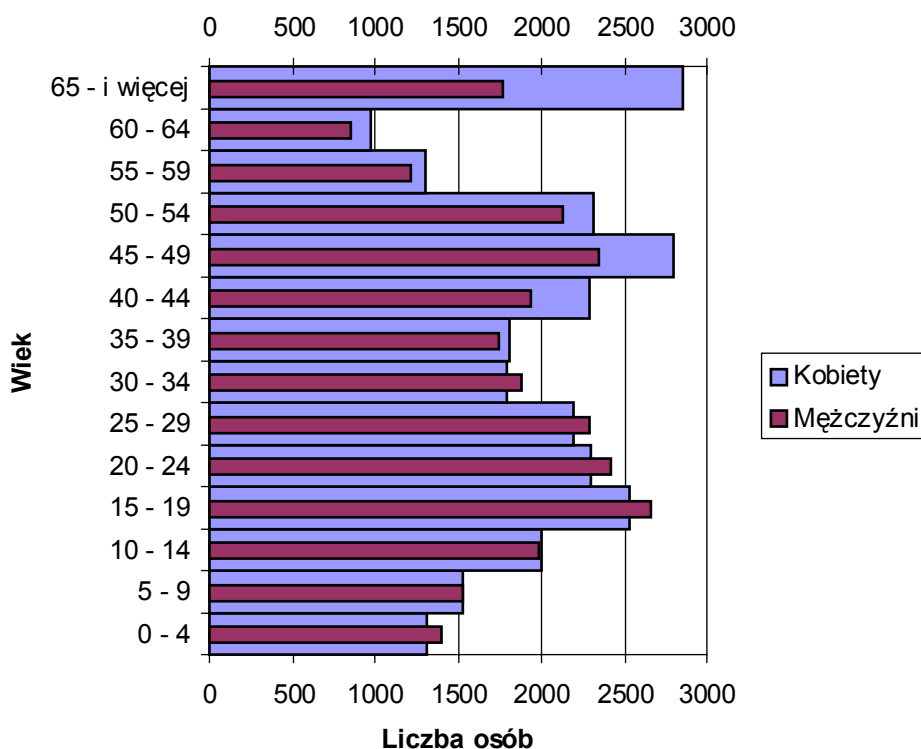
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spółeczeństwo miasta Ostrołęki jest społeczeństwem starzejącym się - mała liczba narodzin duży odsetek ludzi w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Ponadto jest społeczeństwem z przewagą kobiet. Dominują one zdecydowanie po 35 roku życia. W pozostałych grupach wiekowych

zaobserwować można niewielką przewagę mężczyzn.

Ryc. 9. Ludność według wieku i płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród ludności miasta w roku 2003 dominowały osoby w wieku produkcyjnym i stanowiły one 65,86% społeczeństwa. Wynik ten kwalifikuje się powyżej średniej dla województwa mazowieckiego.

Tab.6. Ludność miasta według ekonomicznych grup wieku – stan na 30.06.2003r.

Wyszczególnienie	Ludność w wieku						
	Ogółem	przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		poprodukcyjnym	
		Liczba	%	liczba	%	liczba	%
Miasto Ostrołęka	54194	12853	23,69	35736	65,86	5605	10,33
Województwo mazowieckie	5135732	1062780	20,76	3217872	62,87	855080	11,22

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

3.2. Mieszkalnictwo

Na podstawie danych można stwierdzić, iż jakość zasobów mieszkaniowych w mieście ulega polepszeniu. Wzrasta powierzchnia

mieszkań oraz spada liczba osób na izbę. Za przełomowy można uznać rok, 2003 kiedy zaobserwowano na rynku znaczący (5,42%) wzrost liczby mieszkań, która osiągnęła poziom 17362 mieszkań.

Tab.7. Dynamika zmiany w zasobach mieszkaniowych w Ostrołęce

Rok	Liczba mieszkań	Liczba izb	Liczba osób na		Powierzchnia w m ²	
			mieszkanie	izbę	mieszkania	Na osobę
2000	16534	63744	3,37	0,87	60,33	17,92
2001	16679	64522	3,33	0,86	60,85	18,29
2002	16469	65766	3,2	0,83	66,15	20,06
2003	17362	69659	3,12	0,77	67,5	21,6

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Odnosnie mieszkań wchodzących w skład zasobów komunalnych od 1999 roku miasto prowadzi ich sprzedaż. Ma to na celu zmniejszenie wydatków związanych z ich utrzymaniem. Od tego samego roku miasto nie wybudowała żadnego budynku komunalnego ani socjalnego.

Na koniec roku 2003 miasto posiadało 809 mieszkań.

3.3. Służba zdrowia i opieka społeczna

Na terenie miasta w roku 2004 znajdował się 1 szpital, w którym było 461 łóżek (co w przeliczeniu na 10 tys osób daje 85,1 łóżek). Liczba miejsc na tle wcześniejszych lat maleje. W roku 2003 było ich 461. Niemniej jednak z taką ilością Ostrołęka na tle województwa mazowieckiego wypada dobrze (średnia województwa wyniosła – 47,21 łóżek na 10000 osób).

Ponadto do dyspozycji pacjentów przeznaczone były 72 przychodnie, w tym 33 publiczne i 39 niepublicznych oraz 17 aptek.

3.4. Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo mieszkańców miasta odpowiada Miejska Komenda Policji w Ostrołęce, Komenda Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w

Ostrołęce oraz Straż Miejska.

Obecnie na terenie Starego Miasta znajdują się trzy kamery radiowego monitoringu wizyjnego miasta Ostrołęki (Plac Gen. J. Bema, skrzyżowanie ulic Głowackiego – Kopernika – 11 Listopada – Bogusławskiego, skrzyżowanie ulic Staszica – Bogusławskiego – Piłsudskiego). Uznaje się za celowe zwiększenie ilości kamer na terenie objętym rewitalizacją, w tym także na Fortach Bema.

Z danych statystycznych widać wzrost skuteczności działalności Policji w mieście. Niemal w każdej dziedzinie wykroczeń odnotowano wzrost wykrywalności.

Tab.8. Wykrywalność przestępstw w Ostrołęce – zestawienie rok 2003 – 2004

Wykrywalność	2003 r.	2004 r.	wzrost/spadek
Ogólna	50,30%	56,50%	wzrost o 6,2%
Kryminalna	36,10%	41,50%	wzrost o 5,4%
Gospodarcza	96,00%	96,30%	wzrost o 0,3%
Narkotykowa	100%	91,70%	spadek o 8,3%
Kradzież samochodów	4,10%	10,00%	wzrost o 5,9%

Źródło: Statystyka Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce

3.5. Edukacja

Edukacja w mieście Ostrołęka odbywa się na poziomie przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym.

Tab.9. Ilość placówek edukacyjnych na terenie miasta.

Ośrodki edukacyjne	Żłobki	1
	Przedszkola	11
	Szkoły podstawowe	8
	Specjalne szkoły podstawowe	1
	Gimnazja	5
	Specjalne gimnazja	1
	Licea ogólnokształcące	3
	Zasadnicze szkoły zawodowe	3
	Specjalne zasadnicze szkoły zawodowe	1
	Szkoły techniczne (technika)	8

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

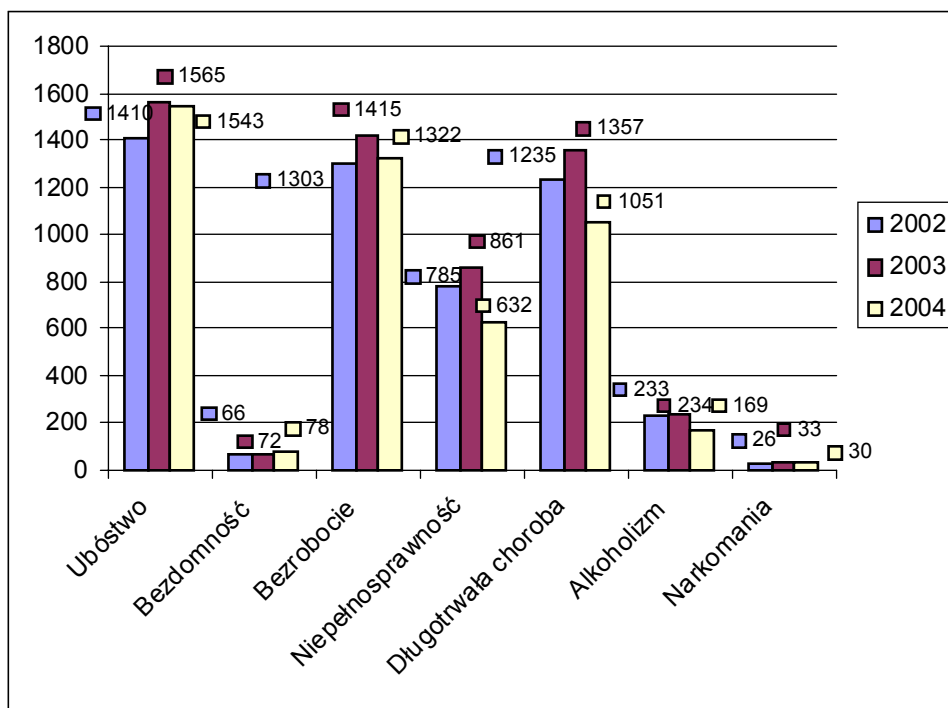

Spośród wymienionych obiektów miastu podlegają 1 Żłobek Miejski, 11 Przedszkoli Miejskich, 8 szkół podstawowych, 5 gimnazji, 3 licea ogólnokształcące, 3 zespołów szkół zawodowych oraz 8 szkół technicznych. Ponadto miastu podporządkowane jest 5 ośrodków pedagogicznych.

3.6. Grupy społeczne wymagające wsparcia

Ryc.10. Powody przyznania pomocy społecznej w poszczególnych latach w Ostrołęce w latach 2002-2004.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Ostrołęce

Największą grupą osób wymagającą pomocy społecznej są żyjący w ubóstwie. Kolejne grupy to bezrobotni, przewlekle chorzy i niepełnosprawni. Niepokojącym zjawiskiem jest w duży wzrost w tych grupach w stosunku do roku 2002. Najmniej liczne grupy objęte systemem pomocy społecznej to narkomanii i bezdomni. W grupie Alkoholizm odnotowano w roku 2004 spadek w stosunku do roku poprzedniego i jest to zjawisko pożądane zwłaszcza w czasach, gdy zjawisko to jest dużym problemem i dotyczy coraz młodszej młodzieży.

Dzięki ciągłym staraniom i działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie problemy społeczne uległy wyraźnemu zmniejszeniu. Przez rok 2003

i 2004 zakres udzielanej pomocy spowodował także istotne zmniejszenie problemów narkomani.

3.7. Struktura Organizacji Pozarządowych

Strukturę współpracy jednostek samorządu terytorialnego określa „Program współpracy Miasta Ostrołęki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2005 rok”. Program został uchwalony 10 grudnia 2004 roku przez Radę Miasta w Ostrołęce, uchwałą Nr 310/XXIX/2004.

Zadania Miasta Ostrołęki uznane za priorytety na 2005 rok:

- pomoc społeczna
- pomoc opiekuńcza, wychowawcza i socjoterapeutyczna dla dzieci ze środowisk zagrożonych
- ochrona i promocja zdrowia
- działanie na rzecz osób niepełnosprawnych
- rehabilitacja osób niepełnosprawnych
- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej
- działalność wspomagająca rozwój gospodarczy
- nauka, edukacja, oświata i wychowanie
- organizacja wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych
- działalność edytorska i wydawnicza
- kultywowanie tradycji Miasta oraz ochrona dóbr kultury
- upowszechnienie kultury fizycznej i sportu
- działanie na rzecz integracji europejskiej
- krajoznawstwo i turystyka
- ekologia i ochrona dziedzictwa kulturowego

Współpraca Miasta Ostrołęka z organizacjami pozarządowymi będzie opierała się na wspólnej realizacji zadań publicznych, a w szczególności poprzez:

- zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych
- przyznawanie środków finansowych na realizację zadań publicznych
- współpracę w zakresie pozyskiwania Środków pochodzących z Funduszy Strukturalnych i innych środków pomocniczych
- użyczenie bądź wynajmowanie na najkorzystniejszych warunkach lokali i budynków komunalnych
- promocję działalności organizacji pozarządowych
- organizowanie konsultacji, szkoleń
- pomoc w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych

Wszelka współpraca będzie opierać się na wymianie informacji na temat planowanych kierunków działalności.

3.8. Identyfikacja problemów

- Malejąca liczba mieszkańców wywołana wysokim odpływem ludności z miasta
- Spadek liczby miejsc w szpitalu
- Bardzo duża liczba osób bezrobotnych i żyjących w ubóstwie wymagających wsparcia
- Starzenie się społeczeństwa w mieście
- Słabe wyposażenie szkół i zły stan techniczny budynków, w których się mieszczą
- Zły stan Budynków Ośrodków Pomocy Społecznej

4. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p><u>Środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie przestrzenne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dogodne położenie geograficzne na terenach o dużej atrakcyjności turystycznej. - Cechy środowiska przyrodniczego korzystne dla prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju. - Położenie miasta w dorzeczu rzeki Narew. <p><u>Sfera gospodarcza:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wystarczające zasoby siły roboczej. - Istniejący potencjał produkcyjny do zagospodarowania. - Dobrze rozwinięta sieć handlu i usług. - Tradycje turystyczne i rekreacyjne. <p><u>Sfera społeczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tendencje i ambicje młodych ludzi do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. - Istnienie systemu wspierania tworzenia miejsc pracy. - Aktywność organizacji pozarządowych. - Znajomość środowisk wymagających pomocy i zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Dobrze rozwinięta i równomiernie rozłożona sieć szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych. - Pełnienie przez szkoły funkcji kulturotwórczych. - Odrębność kulturowa regionu kurpiowskiego.	<p><u>Środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie przestrzenne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Niedostatecznie wykorzystany potencjał przyrodniczy. - Niskie nakłady finansowe w zakresie ochrony środowiska. - Niewykorzystanie możliwości transportu kolejowego. - Zły stan dróg. - Słabo rozwinięty układ sieci drogowej. <p><u>Sfera gospodarcza:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Brak znaczących inwestycji. - Brak rodzimego kapitału. - Niskie i nierównomierne tempo inwestycji w sektorze prywatnym. - Niski poziom wykształcenia bezrobotnych. - Opóźnienia przedsiębiorców w dostosowaniu do unijnych standardów. <p><u>Sfera społeczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wysokie bezrobocie utrzymujące się w mieście i towarzyszące temu niedostateczne przygotowanie zawodowe bezrobotnych. - Słabość systemu pośrednictwa pracy. - Silna identyfikacja osób długotrwale bezrobotnych z "rolą" bezrobotnego. - Wzrost patologii społecznych. - Rozbieżność między potrzebami środowiska, a możliwościami służb społecznych. - Za małe środki dla organizacji pozarządowych na dofinansowanie realizowanych zadań. - Zły stan techniczny i braki w wyposażeniu szkół. - Niedostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p><u>Środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie przestrzenne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Duża powierzchnia lasów i terenów wodnych. - Większe wykorzystanie walorów turystycznych. - Rozwój turystyki zgodny z wymogami ochrony środowiska. - Pozyskanie środków pomocowych z UE. - Szeroka promocja walorów przyrodniczych i krajoznawczych. - Wykorzystanie wolnych terenów inwestycyjnych. <p><u>Sfera gospodarcza:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Napływ kapitału zagranicznego w związku z wejściem do UE. - Poprawa infrastruktury zwiększającej atrakcyjność lokalizowania działalności biznesowej. - Rozwój usług doradztwa biznesowego i marketingu. - Budowa i modernizacja infrastruktury okołoturystycznej. - Rozwój sektora turystycznego. <p><u>Sfera społeczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zmiany legislacyjne mające wpływ na zwiększenie zatrudnienia. - Wzrost gospodarczy, a tym samym wzrost dochodów mieszkańców. - Aktywizacja bezrobotnych. - Stworzenie większych możliwości kształcenia, podnoszenia i zmiany kwalifikacji. - Rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom społecznym i socjalnym. - Powstawanie społecznych grup wsparcia. - Dostosowanie poziomu kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. - Dostęp do środków unijnych na inwestycje i projekty stypendialne.	<p><u>Środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie przestrzenne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zły system gospodarowania na terenach szczególnie wrażliwych. - Degradacja środowiska. - Brak zintegrowanego zarządzania środowiskiem. - Brak środków na rozwój infrastruktury drogowej. - Dekapitalizacja dróg i mostów. <p><u>Sfera gospodarcza:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych inwestowaniem w działalność na terenie miasta. - Niekorzystna koniunktura gospodarcza w kraju. - Brak środków na inwestycje w przedsiębiorstwach. - Spadek dochodów gmin ograniczający inwestycję w infrastrukturze. <p><u>Sfera społeczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Brak skutecznej polityki państwa w zakresie rozwiązywania problemów bezrobocia. - Odpływ wykształconej i przedsiębiorczej młodzieży z miasta. - Postępująca degradacja społeczna bezrobotnych. - Brak dostatecznych środków na realizację zadań społecznych. - Brak systemowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej. - Brak tolerancji i dyskryminacja środowisk wymagających opieki. - Zbyt niskie nakłady na edukację. - Zadłużenie oświaty. - Postępująca dekapitalizacja szkół. - Utrudniony dostęp do kształcenia młodzieży ze zmarginalizowanych środowisk.

5. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Ostrołęka służy realizacji piątej osi rozwoju Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 – 2006 (NPR) przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 stycznia 2003 – „Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów” oraz czwartej osi Podstaw Wsparcia Wspólnoty w zakresie „Poprawy warunków dla rozwoju regionalnego, w tym obszarów wiejskich”.

*Program jest spójny ze Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego przyjętym przez Radę Ministrów 16 marca 2004 r. w szczególności w odniesieniu do Priorytetu 3. Rozwój lokalny, w zakresie realizacji Działania 3.3 Zdegradowane obszary miejskie, po-przemysłowe i po-wojskowe, poddziałania 3.3.1. Rewitalizacja obszarów miejskich. Inwestycje i projekty przewidziane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne do działań budujących podstawy konkurencyjności gospodarek regionalnych w Priorytecie 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów i w Priorytecie 2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach.*

Program rewitalizacji miasta Ostrołęka zgodny jest również z regionalnymi i lokalnymi domenami strategicznymi (celami i kierunkami rozwoju) zawartymi w następujących dokumentach strategicznych:

- **Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego z roku 2001**, dokumentem, który stanowi kompleksową koncepcję działania na rzecz długotrwałego rozwoju regionu.

Domena strategiczna: Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie.

Domena strategiczna: Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.

Domena strategiczna: Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego.

Domena strategiczna: Rozwój transportu i łączności.

Domena strategiczna: Rozwój edukacji.

- **Wojewódzkim Programem Rozwoju Regionalnego Mazowsza** na lata 2001 – 2006, dokumentem, będącym jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

Domena strategiczna: Modernizacja i rozbudowa sieci dróg w województwie.

Domena strategiczna: Podniesienie poziomu oświaty i kwalifikacji zasobów pracy w regionie.

Domena strategiczna: Tworzenie ośrodków ułatwiających ubieganie się i absorpcje krajowych oraz zagranicznych środków pomocowych.

Domena strategiczna: Rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowych.

Domena strategiczna: Ochrona dóbr kultury.

- **Strategią Rozwoju Miasta Ostrołęka** z roku 2000, dokumentem, który w sposób pełny przedstawia wizję, warianty rozwoju oraz cele strategiczne wyznaczone dla miasta Ostrołęka.

Domena strategiczna: Poprawa jakości życia w mieście

Domena strategiczna: Dynamiczny rozwój gospodarczy

Domena strategiczna: Kreowanie tożsamości miasta i kultywowanie dziedzictwa kulturowego

- **Planem Rozwoju Lokalnego Miasta Ostrołęka**, dokumentem, w którym zawarte są zadania dla Miasta Ostrołęka z na okres 2004-2006 i

2007-2013.

Domena strategiczna: Rozwój układy komunikacyjnego miasta

Domena strategiczna: Rozwój systemu infrastruktury miasta

Domena strategiczna: Rozwój turystyki i rekreacji

Domena strategiczna: Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców.

Domena strategiczna: Poprawa środowiska naturalnego.

- **Wieloletnim Planem Inwestycyjnym dla Miasta Ostrołęki** (uchwalony w 2001 roku - horyzont czasowy Wieloletniego Planu Inwestycyjnego określa działania inwestycyjne na najbliższe cztery lata, przy czym opracowanie aktualizowane jest każdego roku), dokumentem, w którym zawarte są zadania, które miasto przyjmuje do realizacji, nakłady finansowe na poszczególne zadania oraz źródła finansowania.

Dokument *Lokalny Program Rewitalizacji* został przygotowany zgodnie z wytycznymi Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego.

6. Założenia programu rewitalizacji miasta Ostrołęka.

6.1. Podokresy programowania

Zgodnie z okresami programowania przyjętymi w Unii Europejskiej przyjmujemy, na potrzeby lokalnego programu rewitalizacji następujące podokresy:

- Lata 2005 – 2006
- Lata 2007 – 2013

Podokres 2005 – 2006 obejmuje realizację zadań o charakterze przygotowawczym. Zadania realizowane w latach 2005-2006 mają na celu przygotowanie obszaru rewitalizacji w mieście na stopniowe, a zarazem sukcesywne zmiany, które będą wynikały przy realizacji zadań w latach 2007-2013.

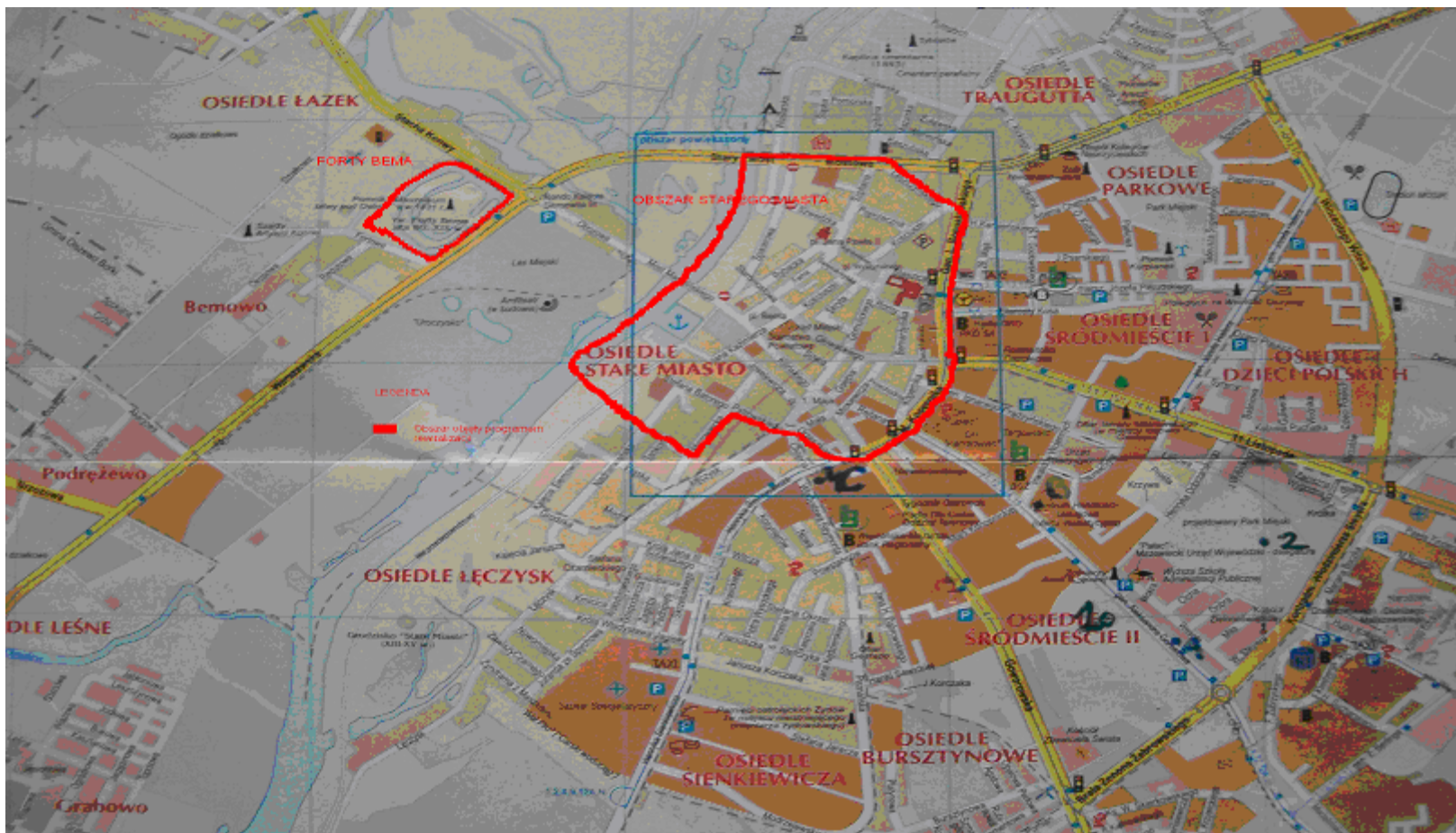
Inwestycje, które będą realizowane w podokresie 2007 – 2013 będą natomiast stanowiły trzon niniejszego programu. W latach 2007-2013 zakłada się całkowitą przebudowę istniejących sieci infrastruktury technicznych, modernizację obiektów do celów ogólnospołecznych, kulturowych i turystycznych. Działania w latach 2007-2013 mają spowodować wzrost znaczenia Miasta Ostrołęki na tle całego województwa mazowieckiego. Realizacja założonych działań podniesie atrakcyjność miasta zarówno dla regionalnej i lokalnej społeczności, jak i dla potencjalnego turysty.

Obecne założenia Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego nie określają kwot na dofinansowanie w latach 2007-2013. Jednak już sam fakt zaistnienia Polski w Unii Europejskiej i zdobycie pewnego stażu do roku 2007 zdaje się świadczyć o tym, że dofinansowanie projektów w latach 2007-2013 będzie znacznie większe niż w latach 2004-2006 (dla województwa mazowieckiego poziom dofinansowania w tym podokresie na działania rewitalizacyjne wynosił około 43 milionów złotych).

6.2. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru

Rys.4 Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru

Źródło: Opracowanie własne

LEGENDA:

Obszar objęty programem rewitalizacji

6.3. Zadania pilotażowe i kolejność realizacji

Zadania w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki zostały wybrane w wyniku licznych konsultacji z Zespołem Zadaniowym i Zespołem Doradczym, a także przez społeczeństwo ostrołęckie. Założenia harmonogramu Lokalnego programu Rewitalizacji są oparte przede wszystkim na możliwościach budżetowych Miasta Ostrołęki. Istotnym kryterium przy lokalizacji zadania w czasie było posiadanie aktualnej dokumentacji projektowej. Założenia Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego określają, że w momencie składania wniosku aplikacyjnego o dofinansowanie projektów, jako jeden z załączników powinno być załączone pozwolenie na budowę lub kompletny projekt techniczny i kosztorys.

LATA 2005-2006

Zadania przestrzenne w latach 2005-2006:

1. Przebudowa istniejącej nawierzchni sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Gomulickiego i Sowiej.
2. Przebudowa istniejącej nawierzchni na ulicy Gołębiej.
3. Budowa parkingu przy Kościele Najświętszej Marii Panny przy ulicy Szwedzkiej.
4. Renowacja budynków zabytkowych nr 1, 3, 4 przy ulicy Placu Bema 3.
5. Odnowienie dziedzińca klasztorowego przy ulicy Gomulickiego 1a.
6. Adaptacja otoczenia budynku przy ulicy Głowackiego 44 na cele publiczne.
7. Renowacja i Przebudowa budynku Starostwa Powiatowego przy ulicy Szpitalnej 2.
8. Przebudowa punktu wydawania bezpłatnych posiłków przy ulicy Kilińskiego 2A.

9. Rozbudowa i Przebudowa budynku gospodarczego na cele poszerzenia muzeum.
10. Opracowanie dokumentacji projektowej na „Przebudowę istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej, sieci energetyki cieplnej na ulicy Bernardyńskiej i Wójta Romy”.
11. Opracowanie dokumentacji projektowej na „Przebudowę istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetyki cieplnej na ulicy Rybackiej”.
12. Opracowanie dokumentacji projektowej na „Przebudowę istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Skrytej”.

Zadania społeczne w latach 2005-2006:

1. Adaptacja budynku przy ulicy Kilińskiego 2A na cele punktu wydawania bezpłatnych posiłków.

LATA 2007-2013

Zadania przestrzenne w latach 2007-2013:

1. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetycznej na obszarze ulicy 1 Maja i Pstrowskiego.
2. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej, sieci energetyki cieplnej na ulicy Bernardyńskiej i Wójta Romy.
3. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Rybackiej.
4. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej,

- kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Skrytej.
5. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetycznej na ulicy Berka Joselewicza.
  6. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Kościuszki, Farnej, Szpitalnej, Leszczyńskiego.
  7. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Szwedzkiej i Spacerowej.
  8. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej przy skrzyżowaniu ulic Berka Joselewicza i 1 Maja.
  9. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Mostowej.
  10. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Świętokrzyskiej.
  11. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Staszica.
  12. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Staromostowej i Placu Bema.
  13. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki na ulicy Orzeszkowej.
  14. Odtworzenie pierwotnego układu komunikacyjnego i stworzenie nowych miejsc parkingowych przy ulicy Jana Kazimierza.
  15. Budowa nowej ulicy wraz z nowymi miejscami parkingowymi pomiędzy ulicami Stacha Konwy i Fortowej.
  16. Przebudowa ulicy Głowackiego i Przebudowa istniejącej sieci kanalizacji deszczowej.
  17. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej

- na ulicy Poprzecznej.
18. Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Kopernika i Przechodniej.
  19. Renowacja budynku przy ulicy Kościuszki 21 i adaptacja na funkcje usługowe i na potrzeby pomocy społecznej.
  20. Renowacja budynku przy ulicy Kościuszki 24/26 i adaptacja na funkcje usługowe i na potrzeby ośrodka interwencji kryzysowej.
  21. Renowacja budynków przy ulicy Kościuszki 32 A, B, C, D, F, G, H i ulicy Bogusławskiego na funkcje usługowe i na potrzeby Centrum Aktywności Społecznej, w tym ośrodka przeciwdziałaniu patologiom społecznym.
  22. Renowacja budynku przy ulicy Farnej 21 i adaptacja na potrzeby punktu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
  23. Renowacja budynku przy ulicy Mazowieckiej 2 i adaptacja na funkcje usługowe i potrzeby miejskiego ośrodka pomocy rodzinie.
  24. Renowacja budynku przy placu Gen. J. Bema 11 i adaptacja budynku na potrzebę siedziby Związku Harcerstwa Polskiego.
  25. Rozbudowa Ośrodka Edukacji i Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży przy ulicy Gomulickiego 13 w celu uruchomienia biblioteki dla dzieci i młodzieży spełniającej szerokie funkcje edukacyjne.
  26. Remont budynku przy placu Gen. J. Bema 14 i adaptacja na potrzeby Galerii Ostrołęka.
  27. Zagospodarowanie terenów przybrzeżnych rzeki Narew.
  28. Renowacja budynku przy ulicy Berka Joselewicza 2 wraz z otoczeniem i utworzenie strefy bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości, a także adaptacja pomieszczenia na cele Informacji Turystycznej.
  29. Przebudowa Placu Bema.
  30. Przebudowa Skweru Prymasa Wyszyńskiego.
  31. Budowa Centrum Rekreacyjnego przy Fortach Bema.

Zadania gospodarcze w latach 2007-2013:

1. Centrum Informacji Turystycznej i Promocji Gospodarczej.

Zadania społeczne w latach 2007-2013:

1. Punkt Pomocy Społecznej.
2. Punkt Zapobieganiu Zjawisku Wykluczenia Społecznego.
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej.
4. Centrum Aktywności Społecznej, w tym ośrodek przeciwdziałaniu patologiom.
5. Punkt Pomocy Ludziom z Zaburzeniami Psychicznymi.
6. Monitoring Wizyjny.

6.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Do oceny realizacji projektu przyjmuje się trzy rodzaje wskaźników:

- Wskaźniki produktu
- Wskaźniki rezultatu
- Wskaźniki oddziaływania

Wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania są wskaźnikami narzuconymi przez dyrektywy zawarte w *Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego*. Poniżej przedstawione zostały wszystkie możliwe wskaźniki, które mogą zostać wykorzystane również w innych projektach, z terenu całego Miasta Ostrołęki i okolic.

Jako **wskaźniki produktu** w programie rewitalizacji w Ostrołęce proponuje się przyjąć następujące wskaźniki:

- Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją
- Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- Powierzchnia wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- Liczba budynków poddanych renowacji
- Powierzchnia budynków poddanych renowacji
- Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej
- Długość wybudowanej/zmodernizowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska

- Powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miasta poddanych rehabilitacji
- Powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji
- Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjno/społeczne
- Liczba wybudowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej
- Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę
- Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego
- Liczba nowych miejsc noclegowych
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego
- Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym

Wskaźnikami rezultatu mogą być:

- Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym
- Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych
- Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej
- Powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana
- Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych
- Liczba przestępstw w mieście

- Wskaźnik wykrywalności przestępstw

Wskaźnikami oddziaływania mogą być:

- Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych
- Liczba pożarów, włamań do obiektów zabytkowych
- Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki
- Wskaźnik wykształcenia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych
- Liczba absolwentów szkół średnich na terenie zrewitalizowanym
- Liczba utrzymanych miejsc pracy (w okresie 2 lat)
- Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)

Proponowane wskaźniki dla projektu rewitalizacji dla obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki:

1. Wskaźniki produktu:

- Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją
- Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- Powierzchnia wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- Liczba budynków poddanych renowacji
- Powierzchnia budynków poddanych renowacji
- Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej
- Długość wybudowanej/zmodernizowanej infrastruktury

komunalnej w zakresie ochrony środowiska

- Powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miasta poddanych rehabilitacji
- Powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji
- Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjno/społeczne
- Liczba wybudowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej
- Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę
- Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego
- Liczba nowych miejsc noclegowych
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego
- Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym.

2. Wskaźniki rezultatu:

- Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym
- Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych
- Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i

turystycznej

- Powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana
- Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych
- Liczba przestępstw w mieście
- Wskaźnik wykrywalności przestępstw

3. Wskaźniki oddziaływania:

- Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych
- Liczba pożarów, włamań do obiektów zabytkowych
- Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki
- Wskaźnik wykształcenia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych
- Liczba absolwentów szkół średnich na terenie zrewitalizowanym
- Liczba utrzymanych miejsc pracy (w okresie 2 lat)
- Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)

7. Plan działań na terenie rewitalizowanym

W ramach programu rewitalizacji przewidziano do wykonania zadania o charakterze przestrzennym (techniczno-materialnym), gospodarczym, jak również działania o charakterze społecznym. Wszystkie te działania zostaną wykonane w dwóch podokresach:

- 2005-2006
- 2007-2013

Działania w podokresie 2005-2006 opisane zostały zgodnie z wymogami zawartymi w Ogólnym Podręczniku Wdrażania ZPORR 2004-2006. Zadania te rozpisane są w następującym układzie: nazwa planowanego działania, harmonogram realizacji działania, instytucje uczestniczące we wdrażaniu, nakłady do poniesienia łącznie w latach 2005-2006 wraz z rozbiem na poszczególne lata. Część z działań rozpoczęte zostaną w podokresie 2005-2006. Jeszcze inne zadania zostaną już rozpoczęte w podokresie 2007-2013. Te działania zgodnie z wymogami Ogólnego Podręcznika Wdrażania ZPORR 2004-2006 zostały opisane w układzie: nazwa zadania, harmonogram realizacji, instytucje uczestniczące we wdrażaniu oraz łączne nakłady na realizację zadania w latach 2007-2013.

Realizacja zadań o charakterze przestrzennym rozpocznie się już w 2005 roku, a więc w podokresie programowym 2005-2006, a kolejne zadanie w podokresie 2007-2013.

Realizacja zadań o charakterze społecznym rozpocznie się już w pierwszym podokresie programowym 2005-2006.

7.1. Plan działań przestrzennych (techniczno-materialnych) w latach 2005-2006 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym

Tabela 10. Wykaz planowanych działań przestrzennych na obszarze poddanym rewitalizacji w latach 2005-2006.

Lp.	Symbol	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (kwartały)				Instytucja finansująca – uczestnicząca	Wymagane nakłady w latach		Łącznie w latach 2005-2006
			2005	2006	2005	2006				
1	P1	Opracowanie dokumentacji projektowej na „Przebudowę istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Bernardyńskiej i Wójta Romy”					- Miasto Ostrołęka	- zł	60 000 zł	60 000 zł
2	P2	Opracowanie dokumentacji projektowej na „Przebudowę istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Rybackiej”					- Miasto Ostrołęka	- zł	60 000 zł	60 000 zł
3	P3	Opracowanie dokumentacji projektowej na „Przebudowę istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Skrytej”					- Miasto Ostrołęka	- zł	60 000 zł	60 000 zł
4	I1	Przebudowa istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Gomulickiego i Sowiej					- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	200 000 zł	600 000 zł	800 000 zł
5	I2	Przebudowa istniejącej nawierzchni na ulicy Gołębiej					- Miasto Ostrołęka	210 000 zł	- zł	210 000 zł
6	I3	Budowa parkingu przy Kościele Najświętszej Marii Panny przy ulicy Szwedzkiej					- Kościół NMP	- zł	300 000 zł	300 000 zł
7	R1	Renowacja budynków zabytkowych nr 1, 3, 4 przy placu Bema 3					- Miasto Ostrołęka	162 500 zł	487 500 zł	650 000 zł
8	R2	Odnowienie dziedzińca klasztornego przy ulicy Gomulickiego 1a					- Kościół pw. Św. Antoniego	250 000 zł	750 000 zł	1 000 000 zł

Lokalny Program Rewitalizacji Dla Obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki

9	R 3	Adaptacja otoczenia budynku przy ulicy Głowackiego 44 na cele publiczne								- Ochotnicza Straż Pożarna	48 000 zł	72 000 zł	120 000 zł
10	R 4	Renowacja i Przebudowa budynku Starostwa Powiatowego przy ulicy Szpitalnej 2								- Starostwo Powiatowe	167 750 zł	503 250 zł	671 000 zł
11	R 5	Przebudowa punktu wydawania bezpłatnych posiłków przy ulicy Kilińskiego 2A								- Miasto Ostrołęka	65 000 zł	195 000 zł	260 000 zł
12	R6	Rozbudowa i Przebudowa budynku gospodarczego na cele poszerzenia muzeum								- Muzeum Kultury Kurpiowskiej	225 000 zł	675 000 zł	900 000 zł

Tabela 11. Wykaz planowanych działań przestrzennych na obszarze poddanym rewitalizacji w latach 2007-2013.

Lp.	Symbol	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (kwartały)							Instytucja finansująca – uczestnicząca	Łącznie w latach 2007-2013
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
1	I 1	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetycznej na obszarze ulicy 1 Maja i Pstrowskiego								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	90 000 zł
2	I 2	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Bernardyńskiej i Wójta Romy								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	800 000 zł
3	I 3	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetycznej na ulicy Berka Joselewicza								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	91 000 zł
4	I 4	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Kościuszki, Farnej, Szpitalnej, Leszczyńskiego								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	1 317 000 zł
5	I 5	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Szwedzkiej i Spacerowej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	250 000 zł
6	I 6	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej przy skrzyżowaniu ulic Berka Joselewicza i 1 Maja								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	200 000 zł
7	I 7	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Mostowej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	165 000 zł
8	I 8	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Świętokrzyskiej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	102 000 zł

Lokalny Program Rewitalizacji Dla Obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołki

9	I 9	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Staszica								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	135 000 zł
10	I 10	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetyki ciepłej na ulicy Staromostowej i Placu Bema								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	453 000 zł
11	I 11	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki na ulicy Orzeszkowej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	15 000 zł
12	I 12	Odtworzenie pierwotnego układu komunikacyjnego i stworzenie nowych miejsc parkingowych przy ulicy Jana Kazimierza								- Miasto Ostrołęka	700 000 zł
13	I 13	Budowa nowej ulicy wraz z nowymi miejscami parkingowymi pomiędzy ulicami Stacha Konwy i Fortowej								- Miasto Ostrołęka	1 160 000 zł
14	I 14	Przebudowa ulicy Głowackiego i Przebudowa istniejącej sieci kanalizacji deszczowej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	1 300 000 zł
15	I 15	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Poprzecznej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	112 000 zł
16	I 16	Przebudowa istniejącej nawierzchni i wymiana sieci energetyki ciepłej na ulicy Kopernika i Przechodniej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	225 000 zł
17	I 17	Przebudowa istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Rybackiej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	295 000 zł
18	I 18	Przebudowa istniejącej nawierzchni, sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci energetycznej na ulicy Skrytej								- Miasto Ostrołęka - Inne podmioty	240 000 zł
19	R 1	Renowacja budynku przy ulicy Kościuszki 21 i adaptacja na funkcje usługowe i na potrzeby pomocy społecznej								- Miasto Ostrołęka	450 000 zł

Lokalny Program Rewitalizacji Dla Obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki

20	R 3	Renowacja budynku przy ulicy Kościuszki 24/26 i adaptacja na funkcje usługowe i na potrzeby ośrodka interwencji kryzysowej								- Miasto Ostrołęka	250 000 zł
21	R 4	Renowacja budynków przy ulicy Kościuszki 32 A, B, C, D, F, G, H i ulicy Bogusławskiego na funkcje usługowe i na potrzeby Centrum Aktywności Społecznej w tym ośrodka przeciwdziałaniu patologiom społecznym								- Miasto Ostrołęka	7 000 000 zł
22	R 5	Renowacja budynku przy ulicy Farnej 21 i adaptacja na potrzeby punktu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi								- Miasto Ostrołęka	120 000 zł
23	R 6	Renowacja budynku przy ulicy Mazowieckiej 2 i adaptacja na funkcje usługowe i potrzeby miejskiego ośrodka pomocy rodzinie								- Miasto Ostrołęka	80 000 zł
24	R 7	Renowacja budynku przy placu Gen. J. Bema 11 i adaptacja budynku na potrzebę siedziby Związku Harcerstwa Polskiego								- Związek Harcerstwa Polskiego	120 000 zł
25	R 8	Rozbudowa Ośrodka Edukacji i Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży przy ulicy Gomulickiego 13 w celu uruchomienia biblioteki dla dzieci i młodzieży spełniającej szerokie funkcje edukacyjne								- Miejska Biblioteka Publiczna	450 000 zł
26	R 9	Remont budynku przy placu Gen. J. Bema 14 i adaptacja na potrzeby Galerii Ostrołęka								- Ostrołęckie Centrum Kultury	700 000 zł
27	R 11	Ponarwie – Muzealny Ośrodek edukacji Regionalnej w Ostrołęce								- Muzeum Kultury Kurpiowskiej - Kurpiowski Organizacja Turystyczny	5 600 000 zł
28	R 12	Zagospodarowanie terenów przybrzeżnych rzeki Narew								- Miasto Ostrołęka	2 400 000 zł
29	R 13	Renowacja budynku przy ulicy Berka Joselewicza 2 wraz z otoczeniem i utworzenie strefy bezpieczeństwa i zapobieganiu przestępczości, a także adaptacja pomieszczenia na cele Informacji Turystycznej i Promocji Gospodarczej								- Miasto Ostrołęka	700 000 zł

Lokalny Program Rewitalizacji Dla Obszaru Starego Miasta i Fortów Bema Miasta Ostrołęki

30	R 14	Przebudowa Placu Bema								- Miasto Ostrołęka	700 000 zł
31	R 15	Przebudowa Skweru Prymasa Wyszyńskiego								- Miasto Ostrołęka	280 000 zł
32	R 16	Budowa Centrum Rekreacyjnego przy Fortach Bema								- Miasto Ostrołęka	250 000 zł
33	R 17	Renowacja murów zewnętrznych oraz rewaloryzacja zabytkowego zespołu klasztorного pw. Św. Antoniego w Ostrołęce								- Kościół pw. Św. Antoniego	800 000 zł

Tabela 11 zawiera łączne koszty działań o charakterze przestrzennym na terenie rewitalizowanym w latach 2005-2006.

Tabela 12 Koszty działań przestrzennych na obszarze rewitalizowanym w latach 2005-2006.

Nazwa podmiotu	Wymagane nakłady w latach		Łącznie 2005-2006
	2005	2006	
Miasto Ostrołęka	437 500 zł	862 500 zł	1 300 000 zł
Miasto Ostrołęka i inne podmioty	200 000 zł	600 000 zł	800 000 zł
Kościół NMP	- zł	300 000 zł	300 000 zł
Kościół pw. Św. Antoniego	250 000 zł	750 000 zł	1 000 000 zł
Ochotnicza Straż Pożarna	48 000 zł	72 000 zł	120 000 zł
Starostwo Powiatowe	167 750 zł	503 250 zł	671 000 zł
Muzeum Kultury Kurpiowskiej	225 000 zł	675 000 zł	900 000 zł
RAZEM	1 328 250 zł	3 762 750 zł	5 091 000 zł

7.2. Plan działań gospodarczych w latach 2005-2006 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym

Założony harmonogram koncentruje działania gospodarcze w drugim podokresie programowym, czyli w latach 2007-2013. Działania związane z rewitalizacją w latach 2005-2006 mają na celu przygotowanie obszaru pod względem funkcjonalno-technicznym pod realizację zadań gospodarczych.

Tabela 13 Wykaz planowanych działań na obszarze poddanym rewitalizacji wraz z harmonogramem realizacji w latach 2007-2013

Lp.	Symbol	Nazwa zadania	Okres realizacji zadania							Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łączne nakłady w latach 2007-2013
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
1	G 1	Centrum Informacji Turystycznej i Promocji Gospodarczej								- Miasto Ostrołęka	150 000 zł

7.3. Plan działań społecznych w latach 2005-2006 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym

Tabela 14 Wykaz planowanych działań społecznych na obszarze poddanym rewitalizacji wraz z harmonogramem realizacji w latach 2005-2006

Lp.	Symbol	Nazwa zadania	Okres realizacji zadania		Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łączne nakłady w latach 2005-2006
			2005	2006		
1	S 1	Adaptacja budynku przy ulicy Kilińskiego 2A na cele punktu wydawania bezpłatnych posiłków			- Miasto Ostrołęka	100 000 zł

Tabela 15 Wykaz planowanych działań społecznych na obszarze poddanym rewitalizacji wraz z harmonogramem realizacji w latach 2007-2013

Lp.	Symbol	Nazwa zadania	Okres realizacji zadania							Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łączne nakłady w latach 2007-2013
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
1	S 1	Punkt Pomocy Społecznej								- Miasto Ostrołęka	150 000 zł
2	S 2	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie								- Miasto Ostrołęka	100 000 zł
3	S 3	Ośrodek Interwencji Kryzysowej								- Miasto Ostrołęka	100 000 zł
4	S 4	Centrum Aktywności Społecznej w tym ośrodek przeciwdziałania patologiom								- Miasto Ostrołęka	800 000 zł
5	S 5	Punkt Pomocy Ludziom z Zaburzeniami Psychicznymi								- Miasto Ostrołęka	20 000 zł

Planowanym działaniem społecznym jest również zakup i instalacja nowych kamer radiowego monitoringu wizyjnego miasta Ostrołki w następujących lokalizacjach: Forty Bema, Plac Jana Pawła II, Plac Kardynała Wyszyńskiego, Plac 1 Maja, skrzyżowanie ulic Głowackiego – Gomulickiego, skrzyżowanie ulic Szpitalnej – Leszczyńskiego – Mostowej. Szacowana wartość projektu wynosi **330 000 zł**, a instytucją finansującą ten projekt będzie **Miasto Ostrołęka**. Okres realizacji projektu jest uzależniony od wykonywanych robót budowlanych w poszczególnych lokalizacjach. Z przyjętego harmonogramu wynika, że rozpoczęcie tego projektu jest możliwe w drugim podokresie programowania 2007-2013.

Wykaz projektów, które mogą zostać sfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Rozwoju Zasobów Ludzkich (SPO RZL):

- Program szkoleń dla osób bezrobotnych – działanie 1.3. *Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia*
- Program szkoleń dla osób bezrobotnych niepełnosprawnych – działanie 1.4. *Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych*
- Program wsparcia dla osób zdolnych do uruchomienia własnej działalności poprzez samozatrudnienie bezrobotnych – działanie 1.3. *Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia*
- Program wsparcia dla osób niepełnosprawnych zdolnych do uruchomienia własnej działalności poprzez samozatrudnienie bezrobotnych – działanie 1.4. *Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych*
- Zorganizowanie grup wsparcia środowiskowego i grup samopomocowych – działanie 1.5. *Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka*

8. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2005-2006

Źródłami finansowania zadań objętych lokalnym programem rewitalizacji będą:

- środki własne budżetu miasta Ostrołki
- środki innych podmiotów współpracujących z Urzędem Miasta
- środki z budżetu państwa
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej

Funduszem strukturalnym, którego środki mogą być wykorzystane na zadania z zakresu rewitalizacji jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF), a w jego ramach – Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Priorytet 3 ZPORR – Rozwój lokalny – zawiera działanie o numerze 3.3.1 – Rewitalizacja obszarów miejskich. Środki finansowe, które są przeznaczone na realizację projektów w ramach tego działania mogą zostać również wykorzystane do realizacji projektu rewitalizacji miasta Ostrołki.

Tabela 16 Zestawienie kosztów realizacji zadań z podziałem na podmioty uczestniczące w finansowaniu w latach 2005-2006.

Nazwa podmiotu	Wymagane nakłady w latach		Łącznie 2005-2006	Rozbicie kosztów	
	2005	2006			
Miasto Ostrołęka	437 500 zł	962 500 zł	1 400 000 zł	EFRR	1 050 000 zł
				Budżet państwa	140 000 zł
				Środki własne	210 000zł
Miasto Ostrołęka i inne podmioty	200 000 zł	600 000 zł	800 000 zł	EFRR	600 050 zł
				Budżet państwa	80 000 zł
				Środki własne	120 000 zł
Kościół NMP	- zł	300 000 zł	300 000 zł	EFRR	225 000 zł
				Budżet państwa	30 000 zł
				Środki własne	45 000 zł
Kościół pw. Św. Antoniego	250 000 zł	750 000 zł	1 000 000 zł	EFRR	750 000 zł
				Budżet państwa	100 000 zł
				Środki własne	150 000 zł
Ochotnicza Straż Pożarna	48 000 zł	72 000 zł	120 000 zł	EFRR	90 000 zł
				Budżet państwa	12 000 zł
				Środki własne	18 000 zł
Starostwo Powiatowe	167 750 zł	503 250 zł	671 000 zł	EFRR	503 250 zł
				Budżet państwa	67 100 zł
				Środki własne	100 650 zł
Muzeum Kultury Kurpiowskiej	225 000 zł	675 000 zł	900 000 zł	EFRR	675 000 zł
				Budżet państwa	90 000 zł
				Środki własne	135 000 zł
RAZEM	1 328 250 zł	3 862 750 zł	5 191 000 zł	EFRR	3 893 250 zł
				Budżet państwa	519 100 zł
				Środki własne	778 650 zł

Tabela 17 Zestawienie kosztów realizacji zadań z podziałem na podmioty uczestniczące w finansowaniu w latach 2007-2013.

Nazwa podmiotu	Łącznie 2007-2013	Rozbicie kosztów	
Miasto Ostrołęka	15 740 000 zł	EFRR	11 805 000 zł
		Budżet państwa	1 574 000 zł
		Środki własne	2 361 000 zł
Miasto Ostrołęka i inne podmioty	5 790 000 zł	EFRR	4 342 500 zł
		Budżet państwa	579 000 zł
		Środki własne	868 500 zł
Związek Harcerstwa Polskiego	120 000 zł	EFRR	90 000 zł
		Budżet państwa	12 000 zł
		Środki własne	18 000 zł
Miejska Biblioteka Publiczna	450 000 zł	EFRR	337 500 zł
		Budżet państwa	45 000 zł
		Środki własne	67 500 zł
Ostrołęckie Centrum Kultury	700 000 zł	EFRR	525 000 zł
		Budżet państwa	70 000 zł
		Środki własne	105 000 zł
Muzeum Kultury Kurpiowskiej	5 100 000 zł	EFRR	3 825 000 zł
		Budżet państwa	510 000 zł
		Środki własne	765 000 zł
Kurpiowska Organizacja Turystyczna	500 000 zł	EFRR	375 000 zł
		Budżet państwa	50 000 zł
		Środki własne	75 000 zł
Kościół pw. Św. Antoniego	800 000 zł	EFRR	600 000 zł
		Budżet państwa	80 000 zł
		Środki własne	120 000 zł
RAZEM	29 200 000 zł	EFRR	21 900 000 zł
		Budżet państwa	2 920 000 zł
		Środki własne	4 380 000 zł

9. System wdrażania- wybór prawnej formy zarządzającego programem

Zadania przewidziane do realizacji w okresie 2005-2006 oraz w okresie 2007-2013 będą koordynowane i zarządzane przez Miasto Ostrołęka.

Pozostali beneficjenci uczestniczący w projektach:

- Starostwo Powiatowe
- Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o. o.
- Rejon Energetyczny Ostrołęka
- Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
- Kurpiowska Organizacja Turystyczna
- Muzeum Kultury Kurpiowskiej
- Ostrołęckie Centrum Kultury
- Miejska Biblioteka Publiczna
- Związek Harcerstwa Polskiego
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Kościół Najświętszej Marii Panny
- Kościół pw. Św. Antoniego
- Inne podmioty

10. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Program rewitalizacji stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań. Analiza, ocena i aktualizacja programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Do monitorowania, oceny realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz osiągane wskaźniki produktów, rezultatów i oddziaływania. Na system okresowej analizy, monitorowania i aktualizacji składają się:

- Zespół koordynacyjny w Urzędzie Miasta w Ostrołęce.
- Partnerzy:
  - partnerzy indywidualni i radni jako reprezentanci ogółu mieszkańców miasta
  - mieszkańcy miasta
  - przedsiębiorcy
  - bankowcy
  - organizacje pozarządowe
  - partnerzy instytucjonalni
- Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji:
  - przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań w określonych przedziałach czasowych
  - informacje o realizacji działań i zadań
- Określony sposób oceny przebiegu realizacji procesu rewitalizacji
  - analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników podczas:
    - a) spotkań zespołu koordynacyjnego – nie rzadziej niż raz w miesiącu

b) spotkań zespołu koordynacyjnego z partnerami, według określonego harmonogramu

Komunikacja społeczna

Zasadniczym celem komunikacji społecznej jest zapewnienie wyczerpującej i zrozumiałej informacji oraz takich dróg jej obiegu, żeby uzyskać partycypację społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji, jej aktywny udział w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu.

Komunikacja społeczna ma zapewnić partnerom programu:

- Dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji
- Pobudzić ich do wyrażania własnych opinii
- Nawiązać porozumienie pomiędzy partnerami procesu rewitalizacji a zespołem koordynacyjnym

Podstawą partycypacji jest informacja, wymieniana pomiędzy partnerami, a zespołem koordynacyjnym w procesie komunikacji społecznej, zorganizowanej w sprawny system.

Informowanie w procesie komunikacji społecznej ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, w zamian za tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy.

Na system komunikacji społecznej składają się:

- Podmiot inicjujący proces komunikowania się:
  - zespół koordynacyjny
- Podmiot odbierający informacje:
  - przede wszystkim partnerzy indywidualni i zbiorowi
  - a także pozostali partnerzy
- Określone informacje:

- wiadomości zaznajamiające oraz o specyficznym tzw. pedagogicznym charakterze, wyjaśniające zagadnienie rewitalizacji i potrzebę realizacji programu
- wiadomości na temat bieżącej realizacji programu
- wnioski z monitorowania, oceny i aktualizacji
- Określony sposób komunikowania się:
  - środki komunikacji społecznej bezpośredniej
    - a) kontakty i spotkania mieszkańców z urzędnikami podczas załatwiania spraw
    - b) kontakty i spotkania burmistrza (zespół koordynacyjny) z mieszkańcami
  - środki komunikacji społecznej pośredniej
    - a) relacje dziennikarzy, prasy, radia, telewizji (informacja prasowa, konferencje, wywiady)
    - b) ulotki, biuletyny, informatory, wydawnictwa, ogłoszenia
    - c) strona internetowa

System wykorzystywać może:

- Dokumentację (uchwały rady, zarządzenia i decyzje prezydenta, ustalenia zespołu koordynacyjnego)
- Wywiad (bieżące informacje o sytuacji)
- Badania sondażowe (wywiad kwestionariuszowy, wywiad telefoniczny, ankieta wypełniana przez respondenta)

Sprawność i efektywność działania systemu komunikacji społecznej zależy z jednej strony od zaangażowania, umiejętności, sposobu pozyskiwania, analizowania i oceny informacji od mieszkańców, a z drugiej strony od umiejętności doboru form i środków przekazywania informacji.

Spis tabel

Tab. 1. Rozwój sieci wodociągowej.....	22
Tab. 2. Rozwój sieci kanalizacyjnej.....	22
Tab.3. Podmioty Gospodarki Narodowej według sektorów i wybranych form prawno – organizacyjnych w roku 2003 w mieście Ostrołęka.	29
Tab.4. Dynamika zmiany zaewidencjonowanych przedsiębiorców w poszczególnych rodzajach handlu i usług.....	30
Tab.5 Liczba przedsiębiorców w poszczególnych branżach	31
Tab.6. Ludność miasta według ekonomicznych grup wieku – stan na 30.06.2003r.....	35
Tab.7. Dynamika zmiany w zasobach mieszkaniowych w Ostrołęce	36
Tab.8. Wykrywalność przestępstw w Ostrołęce – zestawienie rok 2003 – 2004.....	37
Tab.9. Ilość placówek edukacyjnych na terenie miasta.....	37
Tabela10. Wykaz planowanych działań przestrzennych na obszarze poddanym rewitalizacji w latach 2005-2006.....	59
Tabela11. Wykaz planowanych działań przestrzennych na obszarze poddanym rewitalizacji w latach 2007-2013.....	61
Tabela 12 Koszty działań przestrzennych na obszarze rewitalizowanym w latach 2005-2006.....	65
Tabela 13 Wykaz planowanych działań na obszarze poddanym rewitalizacji wraz z harmonogramem realizacji w latach 2007-2013.....	66
Tabela 14 Wykaz planowanych działań społecznych na obszarze poddanym rewitalizacji wraz z harmonogramem realizacji w latach 2005-2006	67
Tabela 15 Wykaz planowanych działań społecznych na obszarze poddanym rewitalizacji wraz z harmonogramem realizacji w latach 2007-2013	67
Tabela 16 Zestawienie kosztów realizacji zadań z podziałem na podmioty uczestniczące w finansowaniu w latach 2005-2006.	70
Tabela 17 Zestawienie kosztów realizacji zadań z podziałem na podmioty uczestniczące w finansowaniu w latach 2007-2013.	71

Spis rysunków

Rys.1. Położenie miasta	9
Rys.2 Granice obszaru Natura 2000 w obrębie Miasta Ostrołęki	16
Rys.3. Podział dróg ze względu na ich status	20
Rys.4 Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru.....	47

Spis rycin

Ryc. 1. Użytkowane grunty na terenie Miasta Ostrołęka.....	10
Ryc.2. Rozwój sieci gazowniczej.....	24
Ryc.3. Rozwój sieci elektrycznej	25
Ryc. 4. Długości dróg w Ostrołęce	26
Ryc. 5 Struktura przedsiębiorców w poszczególnych branżach w roku 2004	31
Ryc.6 Zatrudnienie w poszczególnych sektorach	32
Ryc. 7. Zmiana w liczbie czynnych zawodowo i bezrobotnych w Ostrołęce	33
Ryc.8. Dynamika zmiany liczby ludności w mieście Ostrołęka	34
Ryc. 9. Ludność według wieku i płci	35
Ryc.10. Powody przyznania pomocy społecznej w poszczególnych latach w Ostrołęce w latach 2002-2004.....	38